

С УИКИПЕДИЯ В КЛАСНАТА СТАЯ

Използване на Wikipedia за насърчаване на медийната и информационна грамотност.

- Модул 1
- Модул 2
- Модул 3

Съдържание

Въведение	4
За това ръководство	6
Как да използвате този наръчник	8
Навигационен ключ	9
График на обучение	10
Учене в група	11
Модул 1 Достъп до информации	12
1.1 1.1 Защо е важен достъпът до информация	15
1.2 Какво е Уики?	16
1.3 Какво е Уикипедия?	17
1.4 Често срещани погрешни схващания за Уикипедия	20
1.5 Защо да използваме Уикипедия?	22
1.6 Кой пише Уикипедия?	23
1.7 Кой НЕ пише Уикипедия??	25
1.8 Навигация в Уикипедия	27
1.9 Други начини за достъп до Уикипедия	31
1.10 Безопасност на учениците по време на ползване на Уикипедия ...	35
1.11 Равнопоставеност на знанията, многообразие на съдържанието и Уикипедия	39
Какво следва?	44
Заклучително упражнение	47
Шаблон за урочен планов	50
Приложение	52
Мисия в търсене на знание	53
Моята мисия в търсене на знание	55
История	58
Науки	60
Социални изследвания	62
Език и култура	64
Математика	66
Благодарности	68
Източници	69

ВЪВЕДЕНИЕ

Ученици и учители по целия свят използват Уикипедия като образователен ресурс. Като учители, можем или да се дразним, че учениците ни злоупотребяват с Уикипедия или да я ползваме за важните уроци по медийна и информационна грамотност. Може дори да я впрегнем в изграждането на съществените за 21 век умения като критично мислене, общуване и работа в екип. Учениците могат да прибегват към Уикипедия като „първа спирка“ за обзор по която и да е тема от всеки учебен предмет.

Нека им помогнем да правят това отговорно!

Образователният екип на Фондация „Уикимедия“ с вълнение представя настоящия материал, неразривна част от образователната програма „Четене на Уикипедия в час“, която помага на учителите да опознаят и включат Уикипедия като учебно средство, обвързано с рамката на ЮНЕСКО за „Медийна и информационна грамотност“. Програмата е проектирана с презумпцията при внедряването ѝ да бъде адаптирана към съответните местни образователни системи и реалностите на учителите. Чрез критичен подход към Уикипедия, ние се стремим да помогнем на преподавателите да преподават жизненоважни умения за медийна и информационна грамотност за XXI век, включително разбиране как се произвежда информация, как да осъществяваме достъп и да оценяваме съдържание онлайн и как да разбираме пристрастията и пропуските в знанията. Тази програма също така разглежда ключови въпроси, поставени от учителите за това как да пазят учениците в безопасност онлайн и как да ги подготвят да се изправят срещу различните форми на дезинформация онлайн.

Wikimedia Foundation

[Фондация "Уикимедия"](#) е организация с нестопанска цел зад Уикипедия и нейните сродни проекти. Ние работим за свят, в който всеки може свободно да участва в съвкупността от всички знания. Подкрепяме глобална общност от доброволци, които в сътрудничество събират, разработват и споделят образователно съдържание, и се застъпваме за ценности и политики, които гарантират правото на свободно знание.

READING WIKIPEDIA IN THE CLASSROOM КОЛЕКТИВ НА ПИЛОТНИЯ ПРОЕКТ

Nichole Saad

Melissa Guadalupe Huertas

Vasanthi Hargyono

Sailesh Patnaik

Brahim Faraji

Soukaina Abelhad

Noemi Ticona Angles

Olga Paredes Alcoreza

Erlan Vega Rios

Imelda Brazal

Vanj Padilla

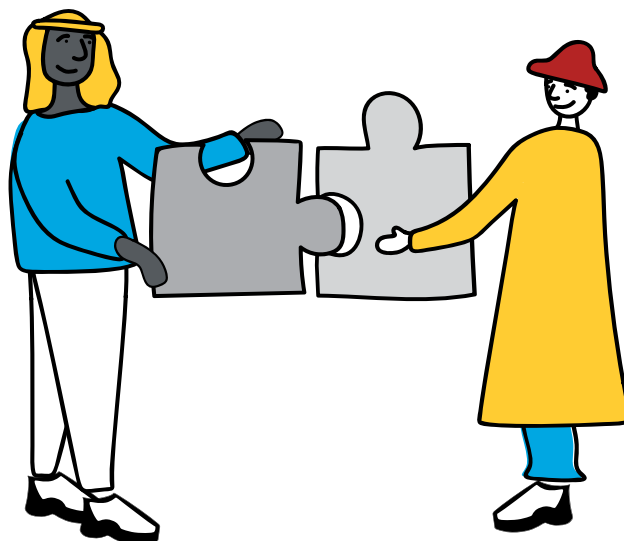

за това

РЪКОВОДСТВО за учителя

Наръчникът за учители следва трите компонента от рамката за Медийна и информационна грамотност (MIL) на ЮНЕСКО: достъп, оценка и създаване

ЮНЕСКО предлага интегриран подход към интердисциплинарната концепция за грамотност, в духа на който МПЛ се определя като „набор от умения, които дават възможност на всеки да има достъп до, да получава, разбира, оценява и използва, както и да създава и споделя информационно и медийно съдържание във всички формати, да ползва различни инструменти, като наред с това проявява критичност, спазва етичните норми и инструменти за въздействие, участват и се ангажират в лично и в професионално качество, както и чрез обществените си прояви“. Вярваме, че приучаването на ученици да ползват Уикипедия играе ключова роля в постигането на компетенциите, обхванати от рамката МПЛ.

При разработването на настоящето „Помагало за учители“ стъпваме върху принципите, заложи в на рамката за „Разбиране по подразбиране“ за планиране на ключови въпроси и изграждане на трайно разбиране. Всеки модул формулира ясно образователните цели за учителя, както и дава практически приложения на усвоеното знание в класната стая.

Следваме конструктивисткия подход и свързваме предходния опит и знания на учителя с начина, по който функционира Уикипедия.

Въпросите за разсъждение и упражненията помагат на учителя да изгради ново знание и да го обвърже с практически дейности и изживявания в класната стая.

Този педагогически подход отговаря на философията ни за образование, а именно:

- Вярваме, че отворените образователни ресурси са жизненоважни за качествено образование за всеки, а участието в движения за отворено знание помага на учениците да израснат като развиващи се личности XXI век.
- Вярваме, че учениците се научават най-добре, когато учителят подпомага обучението им
- Вярваме, че всеки, независимо от произхода си или способностите, трябва да може да участва и да учи с помощта на нашите програми
- Ценим локалното знание и опит, и вярваме, че нашите програми трябва да насърчават включване на адаптирани към конкретната действителност обучителни ресурси в класната стая
- Вярваме, че добруването на учениците е от първостепенно значение за развитие на знания и обществено поведение.

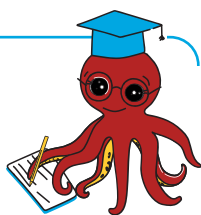
Ползване на наръчника

Наръчникът за учители използва целия обем от знания, създаден от общностите на Уикимедия, и е замислен така, че лесно да се адаптира към различни контексти. Черпи информация от политиките и указанията на Уикипедия, авторски материали на уикимедианци, както и множество други ресурси, които помагат за разбиране на Уикипедия, нейните общности и практики. Оригиналните материали, от които съдържанието е адаптирано, ще откриете в раздел „Източници“.

Настоящият Наръчник за учителя е издание на Фондация Уикимедия с международен лиценз [Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0](#). Това означава, че имате правото да копирате, разпространявате, адаптирате и превеждате този ресурс за различни цели при условие, че цитирате авторите и ползвате същия лиценз Creative Commons за разпространение на собствените си материали.

Типове инструменти

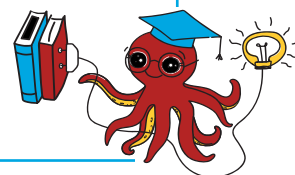
упражнение

Поле „Упражнение“

Това поле обозначава дейност, която трябва да се извърши в рамките на обучението - ще намерите поне едно упражнение във всеки раздел от Наръчника. Прочетете инструкциите и използвайте празните страници, за да си водите бележки при необходимост. Ако Наръчникът е част от по-широка учебна програма, работният процес ще бъде организиран в специален споделен форум.

Връзка с образованието

Поле „Връзка с образованието“

Материалите в това поле директно препраща към образователни теории или тенденции в педагогиката. С тази информация ще можете да направите по-задълбочени връзки между съдържанието и собствената си учебна практика.

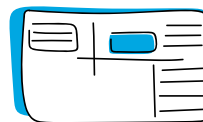
За ваша информация

Поле „За ваша информация“

Поле „За ваша информация“ обръща внимание на допълнителни интересни факти или наблюдения по темата, която се разглежда в раздела.

И още

И още

Примерни урочни планове и Упражнения за ползване на Уикипедия в класната стая.

Поле „И още“

Допълнителните полета „И още“ съдържат примерни урочни планове, които можете да ползвате директно или да адаптирате според нуждите на своите ученици. Разгледайте урочните планове преди да изпълните последната Упражнение.

Учебно разписание

МОДУЛ 1

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

МОДУЛ 2

_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

МОДУЛ 3

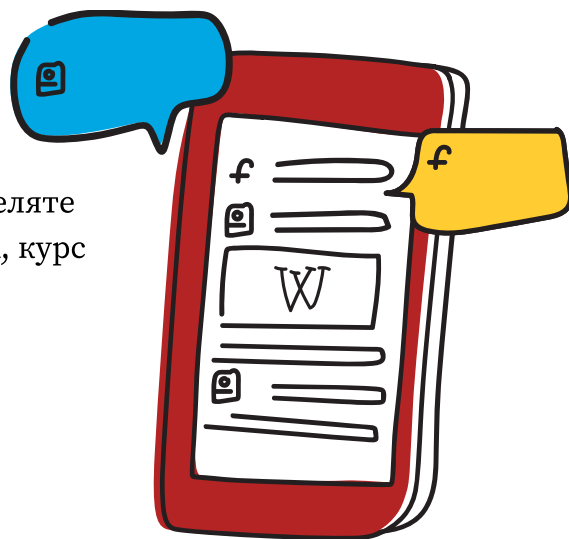
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Учене в група

Независимо къде се намирате, обучението по ползване на Уикипедия в класната стая ви прави част от общност на иновативни преподаватели и учители, отдадени на ученето през целия живот.

Ако ползвате ресурсите в рамките на организирано обучение, водещият ще ви каже къде можете да споделяте отговорите на заданията си (напр. група във facebook, курс в Moodle, канал в Discord).

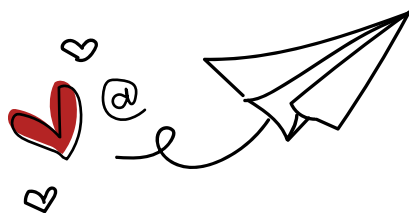
По време на обучението ще споделяте и отчитате напредъка си чрез различни задания по всеки модул.

Ако учите самостоятелно, обмислете дали някоя от следните идеи няма да направи процеса по-социален:

Открийте колега, който също желае да разшири познанията и уменията си за Уикипедия, за медийна и информационна грамотност или цифрови платформи. Планирайте кратки срещи на две седмици, за да обсъждате докъде сте стигнали и какво сте научили, да разрешавате неясноти, или да навлезете по-дълбоко в теми от взаимен интерес. В края на Модул 3 можете да разределите срещите до месечни, за да продължите процеса на учене как да споделяте съдържание в Уикипедия!

Ако ползвате социални медии, изберете ден, в който да поствате наученото за седмицата, да споделяте разсъждения, полезни връзки, и ни тагвайте с [@WikimediaEdu](#) в X или [@WikimediaEducationTeam](#) във Facebook. Ние винаги се радваме на обратна връзка от вас относно процеса на обучение!

Това издание на Фондация Уикимедия е с лиценз [CC BY-SA 4.0](#). Можете свободно да го сваляте, споделяте, трансформирате подредбата му и адаптирате при условие, че упоменете подобаващо Фондация Уикимедия.

Модул 1

Достъп до информация

Компетентност по МІЛ

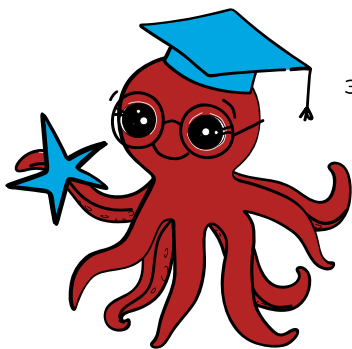
Разпознаване на нуждата от, възможността за търсене, уменията за намиране и извличане на информационно и медийно съдържание.

Очаквани резултати от обучението

1. Учителите ще могат да разграничават различните видове цифрови учебни ресурси
2. Учителите ще могат да обсъждат предимствата на Уикипедия като източник на информация
3. Учителите ще могат да използват Уикипедия, за да придобият обща представа по дадена тема

Приложение в класната стая

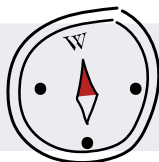
1. Учителите ще могат да планират уроци, които включват Уикипедия като учебно средство
2. Учителите ще могат да оценяват как учениците използват Уикипедия като източник на информация

1.11
Равнопоставеност на
знанието, многообразие
на съдържанието и
Уикипедия

1.10
Безопасност на
учениците по време на
ползване на Уикипедия

1.8
Как да се
ориентираме
в Уикипедия?

1.9
Други начини на достъп
до Уикипедия

1.7
Кой не пише за
Уикипедия?

1.6
Кой пише за
Уикипедия?

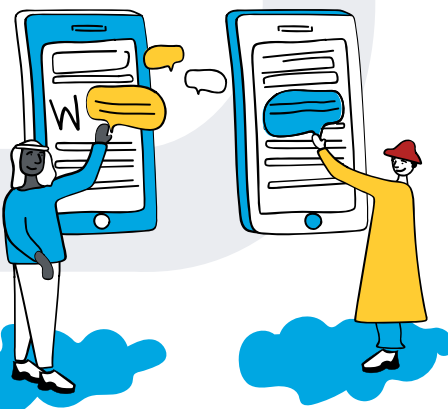

1.5
Защо да
ползваме
Уикипедия

1.3
1.1 Какво е Уикипедия?

1.4
Често срещани грешни
представи за Уикипедия

1.2
Какво е Уики?

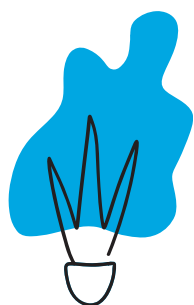
1.1
Защо е важен
достъпът до
информация

Модул 1

Образователен маршрут

Да започваме!

1.1 Защо е важен достъпът до информация

Представете си свят, в който всеки ученик има достъп до цялото познание, и то е предоставено свободно така, че да търсят в него информация и да се позовават на нея с учебна цел.

Свободата на информация позволява на гражданите да придобият представа за света, в който живеем, да вземат решения, основани на критично мислене, да оформят своите позиции, и да се учат през целия си живот. Има ключова роля в борбата за защита на човешкото достойнство и човешките права, тъй като осигурява демократичното участие в обществото. Свободата на словото е пряко обвързана с достъпа до информация – неограничавана обмяна на информация и идеи. Едното не може да съществува без другото.

Свободата на информация, естествено, не гарантира достъпа до нея. Ако хората са възпрепятствани да достигнат до информация (заради платени форми на достъп, липса на свързаност или ниска грамотност), то тогава социалното раздалчаване на дадени и без това маргинализирани групи става още по-отчетливо. С развитието на информационното общество става все по-належащо да осигурим изграждането на инфраструктурата и уменията, нужни за достъп до информация, и да направляваме пътя на учениците си сред новите технологии. Как да започнем да помагаме на учениците си да се ориентират в изключителното количество онлайн съдържание, да го осмислят и да го използват за достигане на образователните си цели? Търсенето на информация в интернет тръгва от това да можеш да определиш какво точно искаш да научиш, как да зададеш правилния въпрос или ключови думи, за да получиш желаната информация, и кои канали да използваш, за да достигнеш до тази информация.

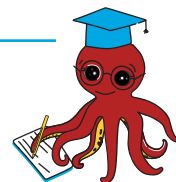
Уикипедия предоставя отворен достъп до информацията без всякакви ограничения, като по този начин защитава правото на гражданите да достигнат до разнообразни източници.

В този модул ще разгледаме:

- Как Уикипедия може да помогне на ученици и учители да имат достъп до информация
- Защо Уикипедия е толкова добър инструмент за улесняване достъпа до информация.
- - Как да се ориентираш в Уикипедия.

Упражнение

ПРЕДСТАВЕТЕ СЕ НА ОСТАНАЛИТЕ УЧИТЕЛИ В СЪЗДАНИЯ ЗА ЦЕЛТА ФОРУМ.

- Разкажете за себе си
- Защо смятате, че е важно да се развива медийната и информационна грамотност в предмета, който Вие преподавате?

1.2 Какво е Уики?

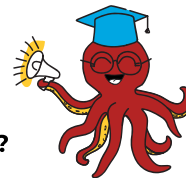
Много уебсайтове, приложения и други цифрови платформи използват думата „уики“. Лесно е да се обърка значението на думата и каква е връзката между многото на брой различни уикита. Възможно е в училището или в квартала да ползваме и „вътрешно уики“.

На хавайски език „уики уики“ означава бързо. Думата е възприета в интернет пространството като определение за уебсайт, в който бързо може да се създава ново съдържание.

Уикито помага на общността от редактори и автори да пишат в съ-авторство. Една страница в уики уебсайт се нарича „уики страница“, а съвкупността от страници, свързани помежду си с хиперлинкове, е известна като „уики“. Уики на практика е базирани за създаване, преглеждане и търсене на информация. Определящата характеристика на уики технологията е лекотата, с която се създават и обновяват страници.

ЗА ВАША ИНФОРМАЦИЯ

ВСЯКО „УИКИ“ ЛИ Е СВЪРЗАНО С УИКИПЕДИЯ?

Не. Много уебсайтове, приложения и мрежи се наричат „уики“, но не са свързани нито с Фондация Уикимедия, нито с Уикипедия.

Проектите, които са свързани с Уикипедия, са изброени на уебсайта на Фондация Уикимедия:
www.wikimediafoundation.org

Връзка с образованието

Работа в екип

Уики е цифров инструмент, който подпомага работата в екип – едно от най-важните умения на 21 век, нужно на младите хора, за да станат успешни граждани.

На пръв поглед, работата в екип означава съвместна работа за постигане на общи цели, но всъщност обхваща няколко важни умения. За да приучим учениците си на позитивно сътрудничество е нужно да развием или доразвием уменията им да слушат активно, да задават добри въпроси, да водят преговори, да делегират и постигат съгласие.

Упражнение

Разкажете за някои от методите, с които развивате или доразвивате уменията на учениците си да работят в екип?

1.3 Какво е Уикипедия?

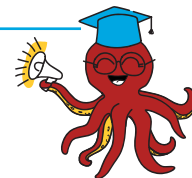
WIKIPEDIA
The Free Encyclopedia

Уикипедия е безплатна онлайн енциклопедия, чиято цел е да сподели цялото натрупано знание. Авторите ѝ стават съавтори на съдържание, повечето от тях са доброволци, които работят без заплащане. Всеки човек с достъп до интернет може да пише и прави промени в статии в Уикипедия, освен в специфични случаи, когато правата за редакция са ограничени заради злонамерени или вандалски прояви.

За годините от създаването си на 15 януари 2001 год. Уикипедия се превърна в най-големия справочен уебсайт в света с месечни посещения от 1,5 милиарда уникални потребители, според данни от м. март 2020 год.

Към момента в нея има повече от 54 милиона статии на над 300 езика, в това число 6 747 455 статии на английски език, 294 538 статии на български език и средно по 100 хил. активни автори на месец. Уикипедия е безплатна и отворена за всеки.

ЗА ВАША ИНФОРМАЦИЯ

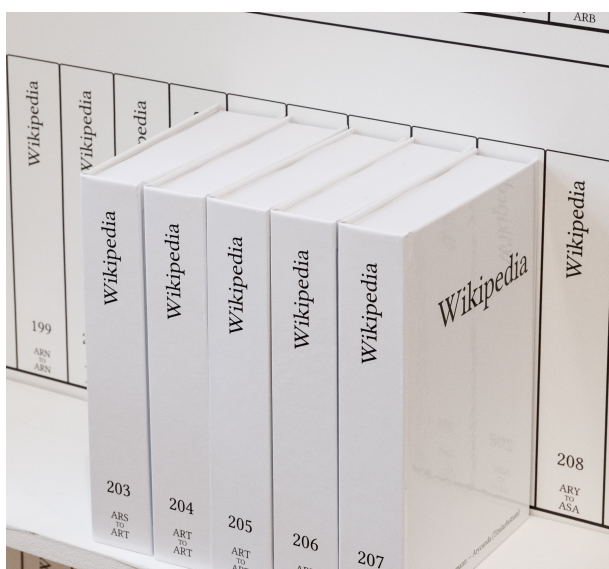
ЕНЦИКЛОПЕДИЯ BRITANNICA

29 тома от по 950 страници.

44 мил. думи текст.

Реклама на изданието на Енциклопедия Британика от 1911 год. в броя на сп. National Geographic от м. май 1913 год.

ПЕЧАТНО ИЗДАНИЕ НА WIKIPEDIA (2015)

5,231,100 печатни страници.

7,473 тома от по 700 страници: запознайте се с Печатното издание Уикипедия.

1.3 Какво е Уикипедия?

ЗА ВАША ИНФОРМАЦИЯ

КАКВО ОЗНАЧАВА „ОТВОРЕН ДОСТЪП“?

Знание с отворен достъп (или свободен достъп) е знание, което може да се ползва свободно, да се редактира и разпространява без юридически, обществени или технологични ограничения.

ВРЪЗКА С ОБРАЗОВАНИЕТО

ОТВОРЕНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ РЕСУРСИ

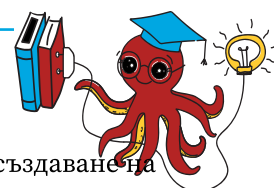
Уикипедия е отворен образователен ресурс (ООР)

Според [UNESCO](#), отворените образователни ресурси (ООР) са материали за преподаване, учене и научни изследвания на всякакъв носител - цифров или друг - които са обществено достояние или са публикувани под отворен лиценз за безплатен достъп, използване, адаптиране и разпространение от други лица без или с някои ограничения. През 2019 г. ЮНЕСКО гласува препоръка във връзка с ООР, с която насърчава правителствата по света да подкрепят създаването, съхраняването и използването на ООР за обучение в класната стая

Използването на ООР вместо традиционните публикации има много предимства.

Първо, намалява разходите за създаване на образователни материали. Второ, дава възможност на учителите свободно да използват, адаптират и ремиксират материали, без да се притесняват от нарушаване на авторските права. И накрая, адаптирането на ООР в конкретната педагогическа практика променя отношението ни към знанието и образователните ресурси, и ни помага като преподаватели да се научим да подкрепяме своите ученици в развиването на важни за 21-ви век умения.

[Научете повече](#) за това как общността на Уикимедия допринесе за препоръката за ООР, за участието ни в Коалицията за ООР и за участието ни в Глобалната образователна коалиция на ЮНЕСКО по време на COVID-19.

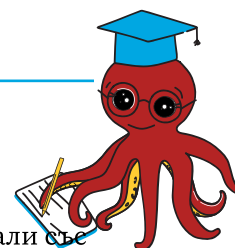

УПРАЖНЕНИЕ

Какви ресурси обикновено използвате в класната стая?

Разчитате ли предимно на материали със защитени авторски права?

Споделете собственото си мнение за ползите или недостатъците при използването на ООР за допълване на вашите учебни ресурси.

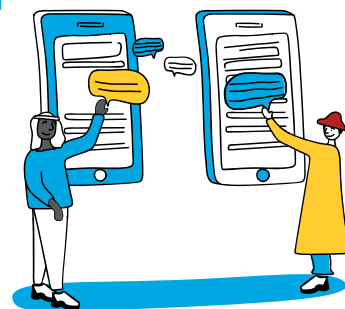

Бележки и въпроси

1.4 Често срещани погрешни схващания за Уикипедия

В работата си с учители от цял свят сме чували много погрешни схващания за Уикипедия и за съжаление те често водят до това, че учителите се притесняват да използват този невероятен ресурс. Затова, нека разгледаме някои от тях и се надяваме, че така ще изчистим всички недоразумения:

Всеки може да добави своята гледна точка и да я обяви за факт
Мненията не са разрешени в Уикипедия. Всяко твърдение в статия в Уикипедия трябва да бъде подкрепено с надеждни вторични източници, а когато източниците си противоречат, трябва да бъдат представени всички гледни точки. Ако някой добави нещо, което не следва тези правила, то ще бъде премахнато от редакторите на Уикипедия

Редакционният контрол в Уикипедия е ляв/прогресивен/либерален

Нито една организация няма редакционен контрол върху Уикипедия. Не съществува организация, която да има редакционен контрол върху Уикипедия. Уикипедия се редактира изцяло от доброволци, а споровете се решават чрез открит диалог в платформата. Фондация Уикимедия може да се намеси в редакторската дейност само в случай, че са нарушени [правилата за ползване](#).

Редакциите, извършени в дадена статия в Уикипедия, не могат да бъдат отменени

Статиите в Уикипедия са динамични и непрекъснато се доразработват. Нови редакции могат да бъдат изтрити или отменени, а при необходимост стари редакции могат да бъдат възстановени. Всички тези промени се записват в историята на редакциите на страницата и всеки може да види развитието на дадена статия, като сравни различните версии.

Уикипедия прави учениците мързеливи, те са по-склонни да извършват плагиатство

Когато е представена и обяснена по подходящ начин, Уикипедия всъщност дава възможност на учениците да правят самостоятелни проучвания, използвайки енциклопедията като отправна точка. Уикипедия може да улесни развитието на ключови умения на [21-ви век](#), които предпазват учениците от плагиатство.

ВРЪЗКА С ОБРАЗОВАНИЕТО

ПЛАГИАТСТВО

Много е вероятно в ролята си на учител да сте се сблъскали със случаи на плагиатство, да сте разработили собствени стратегии и инструменти, за да помогнете на учениците си да го избягват. Плагиатство е представянето на чужда работа, включително изразните средства и идеите, изложени в нея, като своя собствена, независимо дали умишлено или по невнимание. Плагиатството не се толерира в Уикипедия - редакторите изтриват, редактират цитатите или променят разделите, в които е установено плагиатство. Изучаването на начините, по които се случва плагиатството в Уикипедия, може да ви даде допълнителни инструменти, с които да обучавате учениците си. Плагиатството в Уикипедия може да се изразява в:

- Копиране на текст дословно или с много малко промени от източник, който не е посочен никъде в статията (в самата статия, в бележките под линия, в раздела за препратки).
- Копиране от източник, който е упоменат на неподходящо място, а не непосредствено след копираното изречение или пасаж.
- Обобщаване на източник със собствени думи, без той да се цитира в статията (в самата статия, в бележките под линия, в раздела за препратки).
- Копиране от източник, който е правилно посочен с вътрешно цитиране, непосредствено след изречението или пасажа, който е копиран, но без да се посочва изрично източникът в текста. Например: "Рейчъл Смит твърди, че..."

УПРАЖНЕНИЕ

РАЗБИВАНЕ НА МИТОВЕ ОТНОСНО УИКИПЕДИЯ

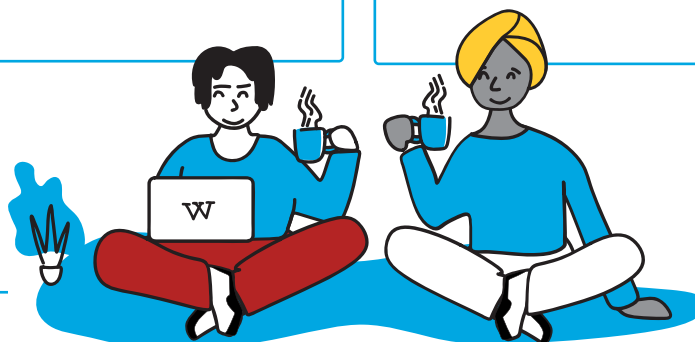
Попитайте колегите си за предубежденията им относно ползването на Уикипедия като педагогически инструмент.

- Изберете едно от тях, напишете текст, с който оборвате предубеждението. Ако става въпрос за нещо, което все още не сме разгледали тук, потърсете съвет в груповия форум.

Предубеждение относно Уикипедия

Оборване на предубеждението

1.5 Защо да използваме Уикипедия?

След като изяснихме някои често срещани погрешни схващания, време е да покажем защо Уикипедия е мощен образователен инструмент. Как оценяваме полезността на ресурсите, които използваме в класната стая? Например, какво търсим при избора на книги, енциклопедии, работни листове или други образователни материали? В следващия раздел ще изложим няколко причини, поради които Уикипедия трябва да бъде добавена към вашия учителски инструментариум от образователни ресурси за учениците:

Уикипедия цитира източници

Информацията, представена във всяка статия в Уикипедия, трябва да е свързана с надеждни, независими и публикувани източници. Редакторите на Уикипедия работят в екип, за да идентифицират, оценяват и [цитират надеждни източници](#), които обогатяват статиите. Ако няма надеждни източници, статията не се счита за достатъчно значима, за да съществува в Уикипедия, и ще бъде изтрита.

Уикипедия се стреми да бъде безпристрастна

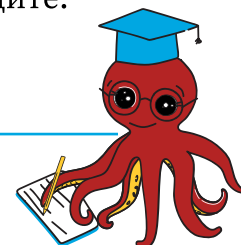
Причината, поради която може да се смята, че Уикипедия е по-малко пристрастна от други източници е, че Уикипедия се редактира и от всички съществуващи гледни точки. Спорни теми, като TikTok или Христофор Колумб, дори са защитени от редактиране, за да се предотврати изтичането на дезинформация или пристрастна информация

Уикипедия е актуална

Уикипедия има повече редактори от който и да е друг информационен източник, като всяка секунда се извършват около 25 редакции. Това гарантира, че Уикипедия като цяло е един от най-актуалните сайтове в интернет.

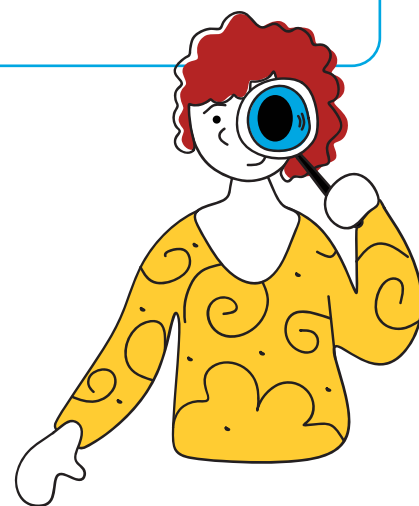
УПРАЖНЕНИЕ

СПОДЕЛЕТЕ ОТГОВОРИТЕ СИ:

Каква информация обикновено търсите в Уикипедия?

Като имате предвид трите аспекта, посочени в този раздел (препратки, неутрална гледна точка, актуалност), как се представя Уикипедия като справочен материал в сравнение с други справочни материали, до които вашите ученици имат достъп?

1.6 Кой пише Уикипедия?

[Пътят на боливийски доброволец, който редактира Уикипедия и Уикиречник](#)

[Ботаник от Куала Лумпур допринася със специализирани изображения за Wikimedia Commons](#)

[Доброволец от Ирак, който описва положителния ефект от написването на статия в Уикипедия](#)

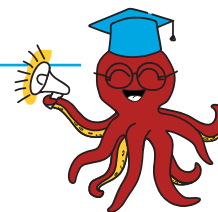
Вие! Да, всеки може да има смелостта да редактира съществуваща статия или да създаде нова, а доброволците не преминават никакво формално обучение. Хората, които създават и редактират статии в Уикипедия, са от много страни по света и всеки от тях внася нещо различно: изследователски умения, технически познания, писателски умения, организационни умения, познания за местната среда, но най-вече желание да помогне. Всеки сътрудник в тази енциклопедия, както нерегистриран, така и регистриран, се нарича "уикипедианец" или, по-официално, "редактор".

Редакторите на Уикипедия са доброволци, които имат различни мотиви. Някои от тях се интересуват от определени теми, напр. медицина или изкуство. Други редактират, за да гарантират, че техният език и култура са представени онлайн. Трети редактират, защото вярват в мисията на [Движението Уикимедия](#): че всеки човек по света трябва да може свободно да участва в сбора от всички знания.

Изберете профилите вдясно, за да чуете какво казват някои редактори за мотивите си да редактират Уикипедия:

1.6 Кой пише Уикипедия?

ЗА ВАША ИНФОРМАЦИЯ

Някои хора си мислят, че Фондация Уикимедия пише и редактира статиите в Уикипедия.

Когато служителите на Фондация Уикимедия казват, че тяхната работа не е да пишат статии в Уикипедия, а да подпомагат общността от редактори, които го правят, често им задават въпроса как се проверява и потвърждава качеството на статиите.

Няма как единствено доброволците да вършат цялата тази работа по стотиците хиляди статии на над 300 езика, нали? Изглежда невъзможно те да отговарят за нещо толкова голямо, но всъщност е така!

Доброволците пишат, редактират и проверяват информацията във всички статии в Уикипедия. освен това можете да намерите:

Администратори: Надеждни редактори-доброволци, избрани от общността, които извършват определени технически действия в Уикипедия, като например изтриване на страници или блокиране на потребители с цел защита на Уикипедия.

Ботове: Това са автоматизирани инструменти, създадени от редакторите на Уикипедия, за да подпомагат усилията за поддържане на качеството на статиите в Уикипедия. Например [ClueBot NG](#) - този бот идентифицира и отменя вандалски прояви, като ползва собствения си набор от данни и алгоритъм за откриване на вандализъм. Ботовете не са лишени от пристрастия или неточности, затова ClueBot NG разполага със системи, чрез които доброволци проверяват работата му.

УПРАЖНЕНИЕ

СПОДЕЛЕТЕ ОТГОВОРИТЕ СИ:

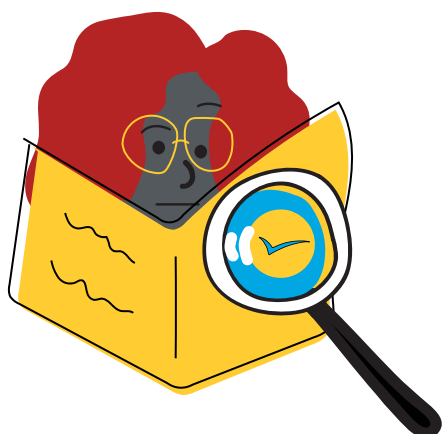
Ако вече сте редактирали Уикипедия, какво ви е вдъхновило да направите първата си редакция?

Ако станете редактор, кои ще бъдат основните теми, които ви интересуват?

Ако се срещнете лице в лице с редактор на Уикипедия, какво бихте искали да го/я попитате?

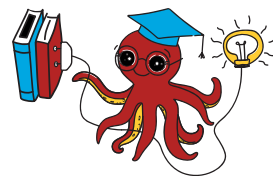
1.7 Кой не пише Уикипедия?

Движението Уикимедия има за цел да представи цялото човешко познание в Уикипедия. Това означава, че трябва да са представени всички езици, култури, истории и гледни точки. Въпреки това, редакторите на Уикипедия в момента не представляват цялостната демографска картина на света.

Това е проблем, който различните общности, подкрепящи Уикипедия, активно се опитват да решат. Едно от решенията е да се помогне на повече хора да разберат как работи Уикипедия и да се насърчи всеки, който се интересува, да стане сътрудник. Един от основните стълбове на стратегията на Движението Уикимедия за бъдещето е "Равенство на знанието".

ВРЪЗКА С ОБРАЗОВАНИЕТО

РАВНОПОСТАВЕНОСТ В ЗНАНИЯТА

В [стратегическите насоки](#) за развитие на Уикимедия се казва, че: "Ние приветстваме хора от всякакъв произход, за да изградим силни и многообразни общности. Премахваме социалните, политическите и техническите бариери, които пречат на хората да имат достъп до свободното знание и да допринасят за него."

Бразилският педагог Пауло Фрейре вярва, че за да се създаде по-справедливо общество, на учениците трябва да се даде възможност да се превърнат в създатели на знания. В книгата си "Педагогика на потиснатите" Фрейре казва: "Човекът е човек най-вече в изследването, в практиката. Знанието се появява само чрез изобретяване и преоткриване, чрез неспокойното, нетърпеливо, непрекъснато и изпълнено с надежда изследване, което човешките същества провеждат в света, със света и помежду си."

Педагогиката на освобождението, преподавана от Фрейре и други, насърчава учениците да мислят критично за информацията и света. Един от начините, по които ние като учители можем да помогнем на нашите ученици да направят това, е като подхождаме критично към Уикипедия и други източници на знание и задаваме въпроси кой е конструирал това знание, какво означава то за тях и за нас, и има ли някой, когото са пропуснали.

УПРАЖНЕНИЕ

РАЗМИШЛЯВАЙТЕ И СПОДЕЛЕТЕ ОТГОВОРИТЕ СИ В СПЕЦИАЛНИЯ ФОРУМ:

Как вие и вашите ученици мислите критично за информацията?

Насърчавате ли ги да бъдат конструктори на знания?

Какви пречки срещат вашите ученици в този процес?

Бележки и въпроси

1.8 Навигация в Уикипедия

Сега, след като научихме какво представлява Уикипедия и кой я списва, нека разгледаме по-задълбочено как можем да навигираме в Уикипедия и да използваме многобройните ѝ функции. В този раздел ще разгледаме как да търсим, как да виждаме други езикови версии на дадена статия, как да разглеждаме категории и как да отваряме връзки в дадена статия.

Not logged in | Talk | Contributions | Create account | Log in

Main Page | Talk | Read | View source | View history | Search Wikipedia

Welcome to Wikipedia,

the free encyclopedia that anyone can edit.
6,458,423 articles in English

- The arts
- History
- Society
- Biography
- Mathematics
- Technology
- Geography
- Science
- All portals

From today's featured article

J. R. R. Tolkien drew on *Beowulf* when creating the fictional world he called *Middle-earth* for *The Lord of the Rings*. Tolkien (*pictured*), a fantasy author, linguist, and philologist, took many elements from the Old English poem *Beowulf*, including names, monsters, and heroic-age customs and beliefs. He emulated its style, creating an *impression of depth* and adopting an *elegiac tone*. Tolkien admired the way that the poem, written by a Christian looking back at a *pagan* past, used symbolism without becoming *allegorical*. The names of races, including *ents*, *orcs*, and *elves*, and placenames such as *Orthanc* and *Meduseld*, derive from *Beowulf*. The *Riders of Rohan* are distinctively Old English. The werebear *Beorn* in *The Hobbit* has been likened to the hero *Beowulf* himself; both names mean "bear" and both characters have enormous strength. Scholars have compared some of *Tolkien's monsters*, including *Gollum*, the trolls, and the

In the news

- Russia **launches an invasion** of Ukraine (*missile strike site pictured*).
- The Winter Olympics** conclude in Beijing, China.
- At least 176 people are killed due to **mudslides and floods** in *Petrópolis*, Rio de Janeiro, Brazil.
- In American football, the **Los Angeles Rams** defeat the Cincinnati Bengals in **the Super Bowl**.

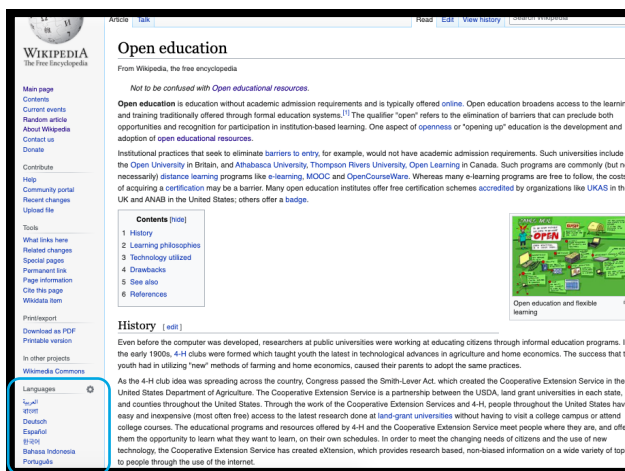
Ongoing: COVID-19 pandemic
Recent deaths: Martin Tolchin · Richard Shepherd · Jean-Luc Brunel · Gary Brooker · Charley Taylor · Mekapati Goutham Reddy

Nominate an article

ТЪРСЕНЕ

Всяка страница в Уикипедия има поле за търсене. Когато се въведе дадена тема, полето за търсене може директно да препрати към страница с точно съвпадение в наименованието. Ако в Уикипедия няма статия по тази тема, ще намерите статии, в които тя се споменава.

1.8 Навигация в Уикипедия

ЕЗИЦИ

Уикипедия е достъпна на повече от 300 езика - от английски до тагалог. Можете да навигирате през различните езикови версии на дадена статия в Уикипедия и да видите разликите и приликите във всяка статия, включително в начина, по който е представена информацията. Всеки език в Уикипедия може да има свои собствени правила и динамика, договорени от общността на редакторите.

Categories: [Learning methods](#) | [Pedagogy](#) | [Learning programs](#) | [United States educational programs](#) | [Curricula](#) | [Collaboration](#) | [Skills](#) | [Learning](#)

КАТЕГОРИИ

С помощта на категориите страниците в Уикипедия се групират на базата на сходни теми. Категориите помагат на читателите да открият и да се ориентират в дадена тематична област, да виждат страници, подредени по заглавие, и по този начин да намират връзките между статиите.

Категориите обикновено се намират в долната част на страницата на статията, когато ползвате Уикипедия на настолен компютър.

Щракването върху името на категорията води до появата на страница на категорията, съдържаща списък със статии (или други страници), които са в същата категория. Може да има и раздел, в който се изброяват подкатегиите на тази категория. Функцията за подкатегоризация дава възможност за организиране на категориите в дървовидни структури, за да се улесни навигацията.

Разгледайте категориите, в които е включена статията [“Умения на 21-ви век”](#).

ВРЪЗКИ

Хипервръзките са важна характеристика на Уикипедия. Вътрешните връзки свързват проекта във единно цяло. Вътрешните връзки позволяват на читателите да задълбочат разбирането си по дадена тема, като с лекота достигат до други статии, без да напускат Уикипедия. Вътрешните връзки в Уикипедия свързват проекта със сродни проекти като Уикиизточник, Уикиречник и Уикипедия на други езици, а външните връзки свързват Уикипедия с интернет.

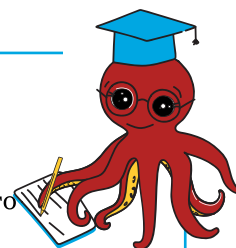
Въпреки това, все още има пропуски в наличната в Уикипедия информация. Когато навигирате през различни статии в Уикипедия през настолния си браузър, ще забележите някои вътрешни връзки в червено. Това означава, че статията в Уикипедия по тази тема все още не съществува (но вероятно трябва да я има!).

The screenshot shows the Wikipedia article for Sakena Yacoobi. At the top, there are navigation tabs for 'Article', 'Talk', 'Read', 'Edit', and 'View history', along with a search bar. The title 'Sakena Yacoobi' is prominently displayed. Below the title, it says 'From Wikipedia, the free encyclopedia'. The main text describes her as an Afghan activist known for her work for promoting access to education for women and children. It mentions her role as the founder and executive director of the women-led NGO Afghan Institute of Learning. A list of contents is provided, including Biography, Afghan Institute of Learning, Recognition, Works, Notes, and External links. There is a photo of Sakena Yacoobi wearing a headscarf and glasses. Below the photo, her birth date (1949/1950) and nationality (Afghan) are listed. The 'Biography' section details her education at the University of the Pacific and her work with Afghan refugees in Pakistan. It also mentions her role as the co-founder and vice president of Creating Hope International. At the bottom, there is a section for 'Afghan Institute of Learning' with a photo of her and another person.

УПРАЖНЕНИЕ

ОПИТАЙТЕ САМИ!

1. Отворете Уикипедия на избрания от вас език.
2. Намерете полето за търсене и потърсете тема, която е свързана с предмета, който преподавате.
3. Установете на колко езика е достъпна тази статия.
4. Определете категориите, към които принадлежи тази статия.
5. Щракнете върху хипервръзка в статията, която ще ви помогне да разширите знанията си по темата.
6. Документирайте своите мисли и заключения:
 - Колко лесно беше да намерите информация по тази тема в Уикипедия?
 - Каква информация липсва по темата?
 - Защо е важно вашите ученици да имат достъп до информация по тази тема?
 - Какво би се случило, ако те нямат такъв достъп?
 - Споделете обобщение на отговорите си във форума

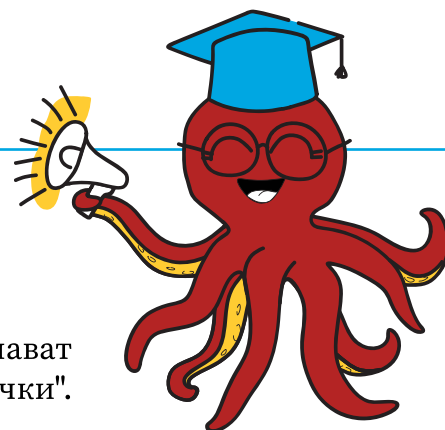
Бележки и въпроси

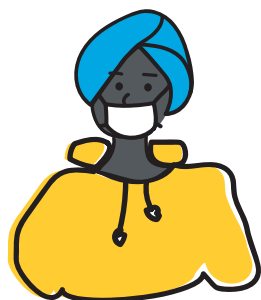
1.9 Други начини за достъп до Уикипедия

През 2015 г. светът се обедини, за да изготви проект за Целите за устойчиво развитие, които служат като ръководство за решаване на най-належащите проблеми на нашето съвремие.

Запознати ли сте с Целите за устойчиво развитие?

Цел №4 за устойчиво развитие призовава правителствата да "Да осигурят приобщаващо и справедливо качествено образование и да насърчават възможностите за учене през целия живот за всички".

Кризи като пандемията COVID-19 изострят съществуващите неравенства в образованието...

...което води до изключване на някои деца от образователните системи.

Инициативите за отворени знания, като например Уикипедия, могат да улеснят равния достъп до образование и възможностите за учене за всички, като намалят разходите, свързани с традиционното публикуване, и оставят съдържанието и преводите на общността.

Но... какво да кажем за учениците, които нямат компютри или интернет връзка?

1.9 Други начини за достъп до Уикипедия

Все още е предизвикателство да се осигури достъп до технологии на всички ученици по света. Много училища все още не са оборудвани с подходящи компютри или достъп до интернет.

Ако това е вашият случай или на някой ваш познат, има някои други начини за достъп до Уикипедия:

- Можете да получите достъп до Уикипедия чрез всеки браузър, който е свързан с интернет, независимо дали става въпрос за настолен компютър, лаптоп, таблет или смартфон.
- Можете също така да изтеглите официално приложение на Уикипедия за своя смартфон
- В районите, в които интернет връзката е проблем (поради липса на достъп до мрежа или високи цени на пакетите за данни), можете да изтеглите Kiwix - приложение, което ви позволява да получите достъп до съдържанието на Уикипедия офлайн.

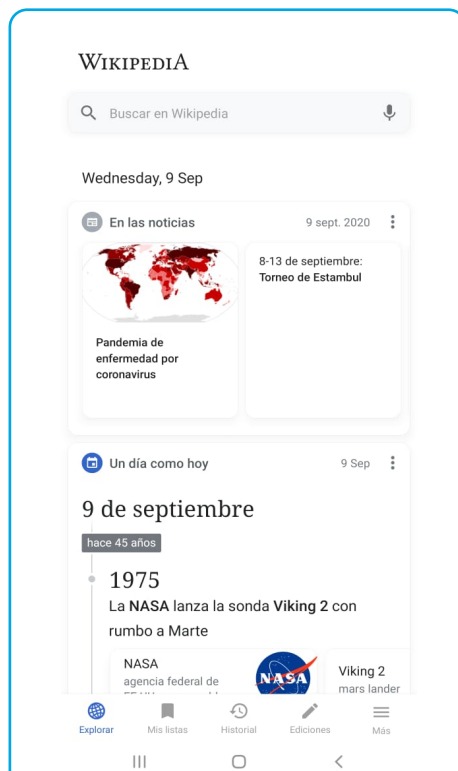
Забележка: За да продължим да улесняваме достъпа до Wikipedia по целия свят, наскоро беше пуснато приложение Wikipedia за [KaiOS](#)!

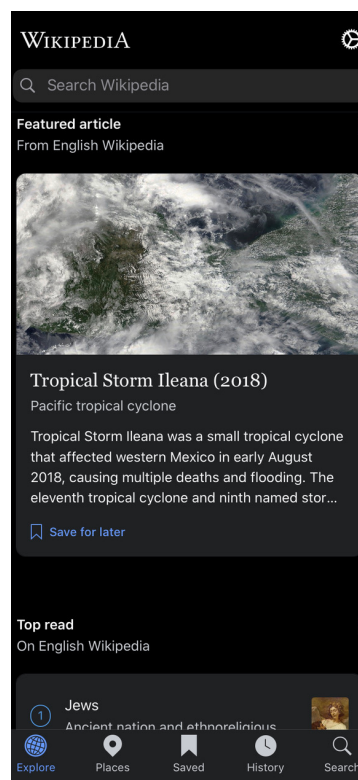
ОФЛАЙН УИКИПЕДИЯ С KIWIX

Kiwix е безплатен офлайн уеб браузър с отворен код, който позволява офлайн достъп до Уикипедия.

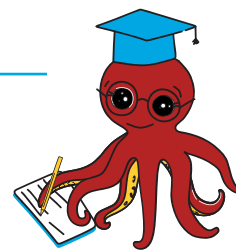
Можете да съхранявате Уикипедия (и нейните сродни проекти) на всеки език на компютър, USB флаш устройство или дори DVD и да имате достъп до нея, без да използвате интернет.

Приложението на Уикипедия за [Android](#)

Приложението на Уикипедия за [iOS](#)

УПРАЖНЕНИЕ

ОПИТАЙТЕ САМИ!

Нека разгледаме собствения ви опит от достъп до Уикипедия чрез уеб браузър и приложение за телефон. Това ще подобри уменията ви да съответствате учениците си при навигацията в Уикипедия за достъп до информация. Следвайте същата последователност от описаните по-долу стъпки на wikipedia.org първо на компютър, а след това и чрез приложението Wikipedia на смартфона (изтеглете го от съответния магазин за приложения).

1. Намерете полето за търсене и потърсете статията за планетата Земя.
2. Идентифицирайте другите езици, на които тя е достъпна.
3. Щракнете върху хипервръзката, която може да ви отведе до повече информация за Слънчевата система.
4. Върнете се на страницата за планетата Земя.
5. Върнете се на главната страница на Уикипедия.

	УИКИПЕДИЯ В БРАУЗЕР	УИКИПЕДИЯ ЗА МОБИЛНО УСТРОЙСТВО
Кое беше лесно за правене?		
Кое беше трудно за правене?		
Какво би било предимството за учениците да използват тази платформа?		
Какво в тази платформа би било предизвикателство за учениците?		

Бележки и въпроси

1.10 Безопасност на учениците по време на ползване на Уикипедия

Задължително умение на 21-ви век за всеки млад човек е да се научи как да се пази онлайн. Как като преподаватели можем да гарантираме безопасността на нашите ученици, докато се ориентират в новите технологии и цифрови пространства? Участието в Уикипедия изисква от децата да разбират основните правила за безопасност в интернет. Важно е да има надзор и насоки от страна на родителите или учителите, в зависимост от възрастта на детето, както и във всяка друга онлайн среда.

Според УНИЦЕФ, децата са ползватели, действащи лица и участници в своята онлайн среда. Ето защо рисковете, пред които са изправени, са организирани в три категории: неподходящо съдържание, неподходящо поведение и неподходящ контакт. Нека разгледаме как можем да осигурим безопасността на децата в Уикипедия в тези три категории.

Неподходящо съдържание

В Уикипедия не се премахват елементи, които се приемат за неподходящи за деца, нито се цензурират. Тя съдържа статии на теми като расови обиди, спорни политически или религиозни въпроси и движения, сексуални действия, включително голи изображения.

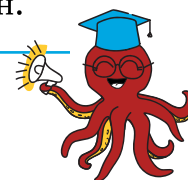
Важно е да отбележим, че статиите по тези теми се основават на факти и нямат за цел да подстрекават или провокират читателя. Статиите, включително тези за човешкото възпроизводство, могат да съдържат анатомични снимки на полови органи, които някои култури могат да сметнат за неподходящи за малки деца. Въпреки това, Уикипедия може да бъде конфигурирана така, че да скрие тези изображения.

Тъй като Уикипедия е отворена платформа, страници, които обикновено са подходящи за използване от деца, понякога се редактират злонамерено или умишлено с груби думи или съдържание, което може да е обидно. Този вид [вандализъм](#) обикновено се забелязва и премахва в рамките на няколко минути - ако не и секунди - но все пак е възможно човек да получи достъп до страницата, преди проблемът да е отстранен.

ЗА ВАША ИНФОРМАЦИЯ

КАКВО МОЖЕТЕ ДА НАПРАВИТЕ, ЗА ДА НАПРАВИТЕ УИКИПЕДИЯ ПО-БЕЗОПАСНА:

- Проведете разговор с учениците си за подходящите термини за търсене.
- Обсъждайте какво могат да направят учениците, ако видят нещо неподходящо, докато четат статия в Уикипедия.
- Подгответе списъци със съдържание, което учениците да четат.
- Ако планирате да накарате учениците да търсят определени теми, направете предварително търсене по тях, за да проверите за евентуални неподходящи резултати.

Неподходящо съдържание

УНИЦЕФ обяснява неподходящото поведение като: "Деца и възрастни могат да използват интернет, за да тормозят или дори да експлоатират други хора. Понякога децата могат да публикуват обидни коментари или смущаващи изображения, да крадат съдържание или да нарушават авторски права."

Няма много възможности за неподходящо поведение, свързани с простото четене на Уикипедия, а в други раздели на това обучение се разглеждат по-подробно възможностите за подпомагане на учениците да използват по подходящ начин съдържанието на Уикипедия. Въпреки това, ако в даден момент ученикът стане редактор или се свърже с други редактори в Уикипедия, рискът да бъде изложен на неподходящо поведение се увеличава.

Съществуват разумни мерки, които предотвратяват или ограничават потенциалните проблеми, свързани с използването и редактирането на Уикипедия от деца, както и взаимодействието между деца и възрастни хищници. Тези мерки се прилагат възможно най-последователно и с необходимото ниво на действие в защита и поддържане на безопасността, неприкосновеността на личния живот и самоличността на децата.

Ако някой от вашите ученици почувства, че друг потребител на Уикипедия (например, редактор или администратор) се държи по начин, който застрашава личната му безопасност или го притеснява по някакъв начин, той или тя трябва да бъдат инструктирани да информират своя учител или друг отговорен възрастен, на когото има доверие.

Те не трябва да продължават да общуват с този потребител.

Неподходящ контакт

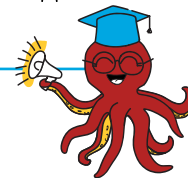
Уикипедия не изисква от своите потребители (редактори) да посочват възрастта си или каквато и да е друга лична информация, нито при регистрацията, нито по друг повод. Въпреки това, някои потребители решават да включат лична информация на своята потребителска страница, включително информация за контакт (електронна поща, лични съобщения и т.н.), снимка, истинското си име, местоположението си, информация за своите области на компетентност и интереси, симпатии и антипатии, лични страници и т.н. Понякога потребителят може да разкрие лична информация и на друго място, например на страница за дискусии.

Споделянето на такава информация поражда особена загриженост за по-младите потребители на Уикипедия, и най-вече когато потребителят се идентифицира като дете. За съжаление някои по-млади потребители понякога третират Уикипедия като социална мрежа и това води до разкриване на лична информация, както и до друго поведение, което е неподходящо за проекта за създаване на енциклопедия.

ЗА ВАША ИНФОРМАЦИЯ

АДМИНИСТРАТОРИ НА УИКИПЕДИЯ

В Уикипедия **администраторите** са доверени членове на общността, които имат право да изтриват статии, да блокират потребители и да защитават уикипедия от вандализъм и неподходящо редактиране.

ЗА ВАША ИНФОРМАЦИЯ

ЗА ДА ПОМОГНЕТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ СИ ПОЛЗВАТ БЕЗОПАСНО УИКИПЕДИЯ, ОБСЪДЕТЕ С ТЯХ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:

	<p>1. Когато имате профил, винаги влизайте в него и го използвайте, когато редактирате.</p>
	<p>2. Никога не споделяйте паролата си.</p>
	<p>3. Ако непознат човек в интернет ви попита за паролата, не трябва да му я давате.</p>
	<p>4. Не позволявайте на семейството или приятелите си да използват профила ви. Ако те направят нещо нередно, вие ще бъдете отговорни за това.</p>
	<p>5. Излизайте от профила си всеки път, когато напускате компютъра, особено ако той е споделен.</p>
	<p>6. Не използвайте повече от един профил, освен ако нямате основателна причина.</p>
	<p>7. Никога не публикувайте адреса си или номера на телефона/мобилния си телефон.</p>
	<p>8. Не използвайте истинското си име като потребителско име.</p>
	<p>9. Не публикувайте снимки на себе си, на приятелите си или на семейството си на потребителската си страница. Хората могат да използват тази информация, за да разберат кой сте в действителност, особено ако сте използвали същата информация или потребителско име в други уебсайтове.</p>
	<p>10. Не започвайте да редактирате страницата на училището си - това е неопровержима улика, че учите там!</p>
	<p>11. Не пишете статии за себе си - ако сте наистина важна личност, някой друг вероятно ще напише статия за вас.</p>
	<p>12. Ако сте публикували собствената си информация по погрешка, помолете администратор да я премахне вместо вас или можете да поискате тя да бъде редактирана, което ще я скрие. Дори и да не поискате, администратор или друг редактор може да я изтрие, ако разбере, че сте твърде млади. Моля, не се разстройвайте, тъй като това ще бъде направено, за да ви предпазим.</p>

Отразяване и докладване на проблеми

Лична информация, която се разкрива в Уикипедия и е очевидно от деца, трябва да бъде премахната и съобщена конфиденциално на [Надзора](#) или на груповия имейл на Надзора. Потребителят ще бъде уведомен за премахването и ще получи потвърждение за изтритото съдържание, за да се гарантира неговата поверителност и безопасност, и да бъде разубеден да разкрива такава лична информация в Уикипедия в бъдеще.

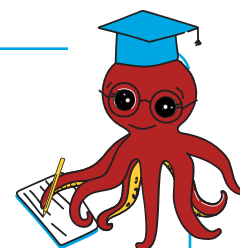
Съобщения за редактори, които се опитват да осъществяват или улесняват неподходящи отношения между възрастни и деца, или по друг начин нарушават доверието и безопасността, трябва да се изпращат на Фондация Уикимедия по електронна поща: legal-reports@wikimedia.org. За да докладвате непристойни изображения на деца, пишете на същия електронен адрес. Съобщения със заплахи за физическа саморазправа трябва да се изпращат на спешния екип на Фондация Уикимедия на имейл: emergency@wikimedia.org

УПРАЖНЕНИЕ

БЕЗОПАСНА НАВИГАЦИЯ В УИКИПЕДИЯ

Въз основа на наученото в този урок, напишете 3-4 действия, които бихте могли да предприемете, за да помогнете на учениците си да използват Уикипедия безопасно.

Тук можете да запишете своите бележки!

1.11 Равнопоставеност на знанията, многообразие на съдържанието и Уикипедия

Уикипедия не е завършен проект и все още има значителни пропуски в наличното съдържание на различните езикови версии. Това води до изключване или недостатъчно представяне на определени култури, езици, истории и гледни точки. Сътрудници на Уикипедия като Марк Микел работят за създаването на изследователски рамки и инструменти, които могат да помогнат да се установят пропуските. Например, пропуски в географското представителство и теми от местно значение; пропуски в представянето на половете (например, брой биографиите на жени) и пропуски в отразяването на маргинализирани етнически групи. Подобни усилия насърчават справедливостта на знанието и дават възможност за по-разнообразно представяне на различните езици в Уикипедия.

Защо е важно преподавателите да са наясно с пропуските в знанията, открити в Уикипедия? Какво е въздействието на увеличеното представяне на местните езици и знания в Уикипедия? По [думите на Марк](#):

„[Включването на местните знания в Уикипедия и използването им] в образованието е от решаващо значение за предаването им на следващите поколения. Характеристиките на Уикипедия, като например голямото разнообразие от теми, свързаният характер и широкото използване на изображения, представляват корпус от знания, които са от съществено значение за възраждането на даден език или за изучаването на нюансите на [дадена култура] във всеки един бъдещ момент.“

1.11 Равнопоставеност на знанията, многообразие на съдържанието и Уикипедия

Преди да прочетете статията на Марк, нека направим едно бързо упражнение! Влезте в Уикипедия и се опитайте да намерите статии, които отговарят на твърденията по-долу. Запишете констатациите си в съответните текстови полета:

Статия за видна личност от вашата общност	
Статия за традиционно ястие	
Статия за историческо събитие или забележителност във вашия регион	

Въз основа на намерените статии отговорете на следните въпроси:

Как бихте описали качеството на тези статии на вашия местен език?	
Има ли тези статии в Уикипедия на други езици?	
Можете ли да откриете някакви разлики между една и съща статия в различни езикови версии? (Можете да използвате функцията за превод на браузъра, ако разполагате с такава.)	

По време на предишното упражнение може да сте установили, че в Уикипедия липсва съдържание за вашия местен контекст, както и че има разлики в начина, по който една и съща тема е представена на различни езици. Как доброволците работят за установяване и преодоляване на тези пропуски в знанията? Това ще разберете от статията на Марк по-долу.

Забележка: Следната статия първоначално беше [публикувана](#) в ["Календар на равенството в знанията"](#) - проект, който представя истории на уикимедианци, работещи за равенство в знанията.

"IF WE WANT TO GATHER THE SUM OF HUMAN KNOWLEDGE, WE MUST INCLUDE EVERYONE."

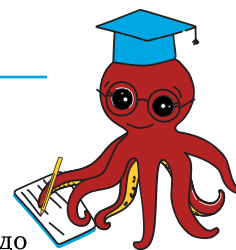
My name is Marc Miquel, I work on a project called [Wikipedia Diversity Observatory \(WDO\)](#), which is a joint space for researchers and activists to study Wikipedia's content diversity coverage, discuss strategic needs, and propose solutions to improve it and fight against knowledge gaps.

The project aims to explain the causes of the gaps and to provide a summary of the cultural representation of every language in every place in the world. At the same time, it intends to stimulate sharing content across languages. To close knowledge gaps, we want to raise awareness by providing different types of resources: datasets, visualizations, and statistics, as well as lists of articles and tools that show the most relevant gaps that need to be bridged.

Solving the problem of knowledge gaps is a daunting challenge. However, in this project, I want to shed some light on the problem and start raising awareness in order to have a common understanding of the problems that stop us from having more content diversity. Our main challenge lies in transforming research into effective communication which can be easily understood by every [Wikimedia] community member and which encourages them to organize different activities in order to bridge some priority gaps. For this reason, we publish academic papers explaining all the different technical methodologies in order to analyze content and how we quantify the most important gaps related to gender and cultural diversity.

I envision that by 2030 every [Wikimedia] community is aware of the gaps both in the content that they should create in order to properly represent their most immediate context (from geographical places, traditions, monuments, prominent figures, ethnic groups, people, etc.) and in the content that relates to the other languages' contexts. I expect that collaborations among Wikipedia language communities in order to cover cultural and contextual content will proliferate in the years to come. Either with projects like [Asian Month](#), which invites everyone to edit about Asia, or [Intercultur](#) and [CEE Spring](#) which promote the exchange of articles between the languages of the Iberian peninsula and between the languages of Central and Eastern European countries.

All in all, I am confident that content diversity will become one of the main objectives in the future and that we will become much better organized and coordinated to address all the content categories that are key to bridging the most pressing knowledge gaps. Knowledge equity is the right way to pay attention to those who provide us with the knowledge we are missing. **Because if we want to gather the sum of human knowledge, we must include everyone.**

РАЗМИСЛИ СЛЕД ЧЕТЕНЕТО

- Къде учениците могат да отидат, онлайн или офлайн, за да получат лесен достъп до информация за местната история, традиции и забележителни личности?
- Кои части от вашия културен контекст са недостатъчно представени онлайн? Има ли специфични групи хора, които са недостатъчно представени?
- Защо е важно знанията за вашия културен контекст да бъдат представени онлайн?
- Въз основа на проучването, което направихте в първото упражнение, смятате ли, че в Уикипедия има добро представяне на вашата местна култура? Какво може да се направи, за да се подобри тя?

Можете да си водите и бележки в това поле

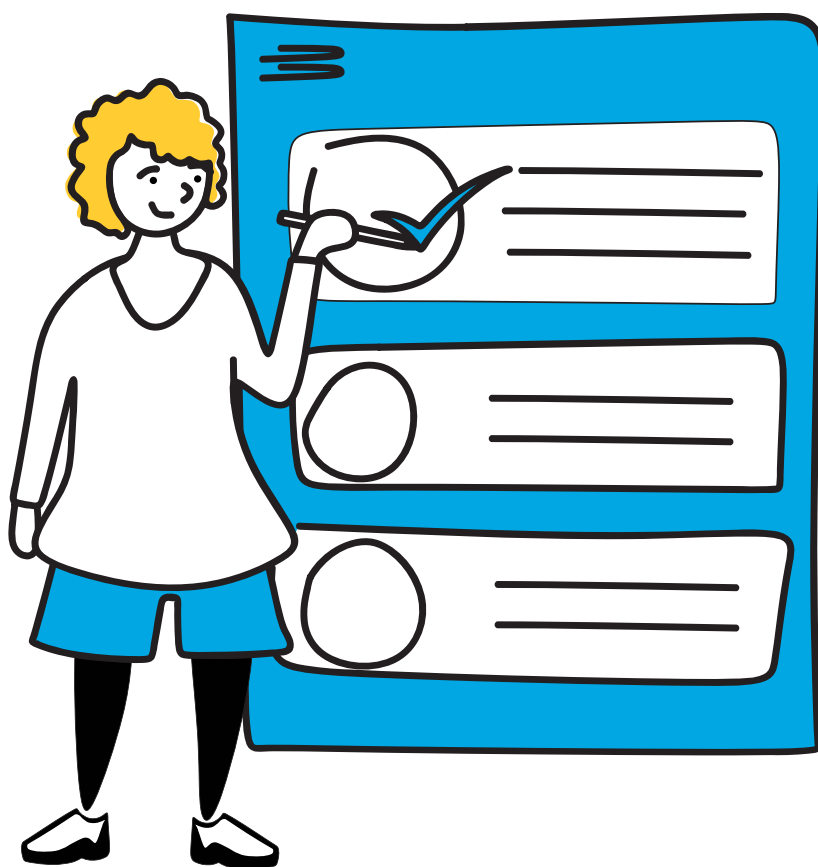

Завършихте

МОДУЛ

1!

Какво следва?

След като завършихте Модул 1, вече сте готови да започнете Модул 2!

Какво следва?

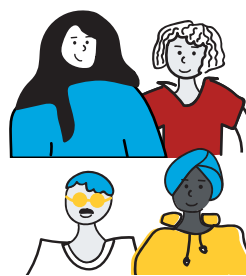
В Модул 2 ще научите повече за структурата на статията в Уикипедия и как да помогнете на учениците си да оценяват по-добре намерената информация.

Пренесете новите си знания в класната стая! Подгответе план на урока, в който да научите учениците си как да използват Уикипедия, за да затвърдят уменията си за медийна и информационна грамотност.

Използвайте плановете за уроци, предоставени в приложението, за вдъхновение. Ще намерите примери за това как да включите Уикипедия в различни предметни области.

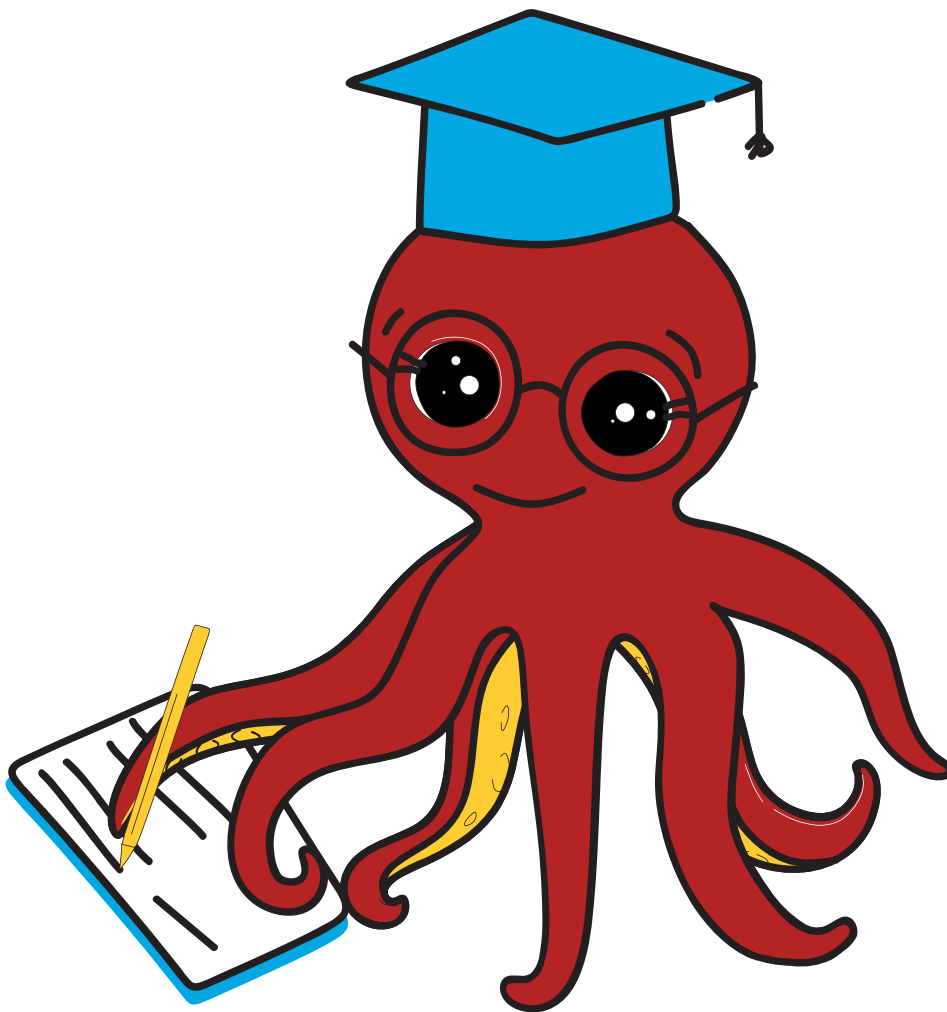

Не забравяйте да се свържете с по-голямата образователна общност на Уикимедия чрез социалните медии и да проверите дали във [вашия регион](#) има местен филиал на Уикимедия.

Използвайте мястото на следващата страница, за да започнете да подготвяте идеите си, като можете да ги доразвиете, докато преминавате през Модули 2 и 3.

Бележки и въпроси

Заклучително упражнение

Интегрирайте Уикипедия
в уроците си

Заклучително упражнение

Сега е време да приложите знанията си в действие!

- Обмислете новите неща, които научихте за Уикипедия, и нейната стойност като педагогически инструмент за развиване на умения за медийна и информационна грамотност.
- Помислете за преносимите умения, които вашите ученици могат да придобият чрез критично използване на Уикипедия в развитието на знанията си.
- Прегледайте примерните урочни планове и Упражнения в Приложение 1, за да намерите подходящи начини за интегриране на Уикипедия във вашата виртуална класна стая.
- Определете дейност, урок или модул по вашия предмет, в които бихте могли да интегрирате Уикипедия, за да развиете умения за медийна и информационна грамотност.
- Изгответе план за тази дейност. Използвайте мястото по-долу, за да направите „мозъчна атака“ и да съберете ресурси. Използвайте шаблона за урочен план (или друг шаблон, който вече използвате), за да организирате идеите си и да разработите дейността си.
- В края на Модул 2 трябва да прегледате идеите си, да включите нови гледни точки и знания и да подобрите проекта си за план на урока.

МОЗЪЧНА АТАКА:

Бележки и въпроси

Шаблон на учебен план

УПРАЖНЕНИЕ:

КЛАС:

ВЪПРОСИ ЗА ОТКРИВАНЕ:

МАТЕРИАЛИ:

ОБУЧИТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ:

ПРИВЕЖДАНЕ В СЪОТВЕТСТВИЕ С ДОС:

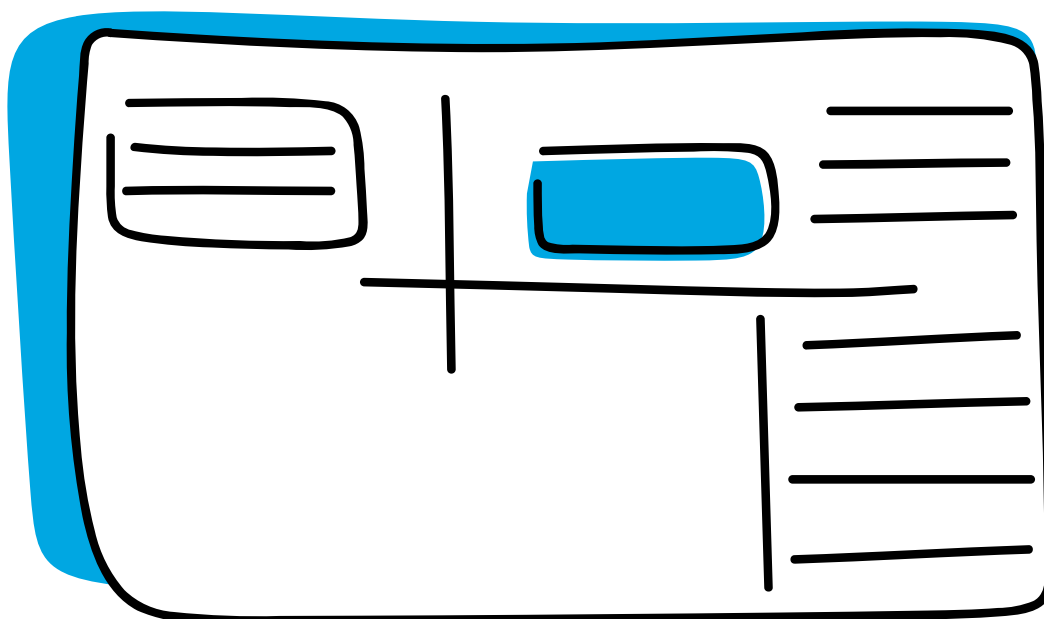
ПОДГОТОВКА:

ВЪВЕДЕНИЕ:

УПРАЖНЕНИЕ С НАСОКИ:

ИНДИВИДУАЛНО УПРАЖНЕНИЕ:

ДЕМОНСТРИРАНЕ НА НАУЧЕНОТО:

Приложение

Примерни

планове на

уроци

**и дейности за
интегриране
Уикипедия в
класната стая**

Мисия: търсене на знания

УПРАЖНЕНИЕ:

Моята мисия за търсене на знания

КЛАС:

Прогимназиален

ВЪПРОСИ ЗА ОТКРИВАНЕ:

Как мога да намеря необходимата ми информация в интернет? Как мога да оценя намерената информация?

МАТЕРИАЛИ:

Компютър, достъп до интернет, тетрадка, материали за писане, този работен лист

РЕЗЮМЕ НА УРОКА:

Учениците обмислят и документират пътуването си в Уикипедия, докато откриват и оценяват информацията, която им е необходима за намиране на решение на въпрос.

ОБУЧИТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ:

Учениците могат да разпознават положителни и отрицателни критерии за качество, за да оценят информацията, която намират в Уикипедия като отправна точка за изследователски проект.

ПОДГОТОВКА:

- Изберете изследователски проект, упражнение или задача за самостоятелна работа у дома, при които учениците ще трябва да се ориентират в интернет, за да намерят информация.
- Запознайте се с работния лист "Моята мисия за търсене на знания", както и с предоставените пример и правила за оценяване.
- Разпространете в цифров вид работния лист "Моята мисия за търсене на знания", за да могат учениците да го попълнят онлайн или да го разпечатат и използват вкъщи.

ВЪВЕДЕНИЕ:

- Представете темата на изследователския проект, упражнението или задачата за вкъщи. Помолете учениците да обсъдят уебсайтовете, които ще използват, за да намерят информация за изпълнението на проекта си.
- Проведете дискусия, в която учениците да сравнят ползите и предизвикателствата при намирането на информация онлайн, доколко надеждна е информацията и как да избегнат плагиатството в работата си. Обърнете им внимание по-специално на Уикипедия и им кажете, че ще я използват като отправна точка в проекта си.
- Представете положителните и отрицателните критерии за качество от Модул 2 и кажете на учениците, че ще ги използват, докато се ориентират в Уикипедия, за да започнат своя проект

Положителни критерии за качество	Отрицателни критерии за качество
<ul style="list-style-type: none">• Статията съдържа няколко препратки от надеждни източници.• Има информативна и ясна водеща част.• Обхваща различни релевантни аспекти на една тема.• Представя балансирано и организирано съдържание.• Написана е от неутрална гледна точка.	<ul style="list-style-type: none">• Статията не съдържа никакви препратки.• Има предупредителен шаблон.• Има правописни или граматически грешки.• Съдържа неактуална информация по актуална тема.• Съдържа мнения и ценностни твърдения без източници.

УПРАЖНЕНИЕ С НАСОКИ:

- Изберете една тема и я използвайте, за да попълните работния лист "Моята мисия за търсене на знания".
- Демонстрирайте как да се търси темата в полето за търсене в Уикипедия, как да се документира информацията в работния лист и помолете учениците да формулират положителните и отрицателните показатели за качество, които намират в статията в Уикипедия.

ИНДИВИДУАЛНО УПРАЖНЕНИЕ:

- Дайте време на учениците да попълнят индивидуално работния лист "Моята мисия за търсене на знания". Те могат да работят и по двойки.
- Уверете се, че имат под ръка положителните и отрицателните критерии за качество и че могат да се консултират с тях, когато е необходимо.
- Давайте насоки и предложения, докато учениците работят по упражнението.

ДЕМОНСТРИРАНЕ НА НАУЧЕНОТО:

- Помолете учениците да ви изпратят попълнените си работни листове: да направят снимка на отпечатания работен лист, екранна снимка и т.н.
- Помолете двама-трима ученици да опишат процеса, който са следвали: Какво им е било полезно? Какво ги е затруднило? Какви критерии за качество са успели да идентифицират в статиите, които са намерили? Добра отправна точка ли е била Уикипедия за тяхното проучване?
- Оценете работата на учениците, като използвате предложените правила, и им дайте обратна връзка. Ако имате възможност, публикувайте работата на учениците в училищния блог, на виртуалното табло за обяви, на табло на класа в Pinterest и т.н.

Моята мисия за търсене на знания

Инструкции: Използвайте този работен лист, за да документирате търсенето на информация в Уикипедия. Отговорете на всеки въпрос в съответното поле, за да стигнете до финала. Сравнете откритията си със съучениците си!

Финал

[Empty box for notes]

Кои източници на информация ще посетя след това?

[Empty box for notes]

Какви са основните дискусии по тази тема в "Беседата"?

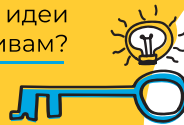

[Empty box for notes]

Как мога да разбера дали това са факти или мнения?

Какви ключови идеи откривам?

[Empty box for notes]

[Empty box for notes]

Какви отрицателни критерии откривам в тези статии?

[Empty box for notes]

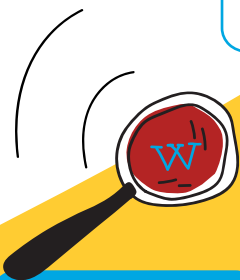
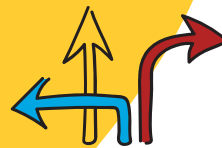
Какви положителни критерии откривам в тези статии?

[Empty box for notes]

[Empty box for notes]

Какви статии намирам за полезни?

Какво търся?
Какви ключови думи мога да използвам в това търсене?

[Empty box for notes]

Да започваме!

Моята мисия за търсене на знания – пример

Тук можете да намерите пример за попълнен работен лист за търсене на знания. Адаптирайте и променете по подходящ начин!

Финал

След това ще разгледам тези препратки, включени в статията за Далчев в Уикипедия на български:

- [Разговори на Владимир Свинтила с Атанас Далчев, проведени през 1945–1947 г.](#),
- [Онлайн критика за Атанас Далчев в Литернет](#)

Кои източници на информация ще посетя след това?

В “Беседата” на статията за Далчев е обсъдено съдържанието на един от разделите – доколко енциклопедично и съответно подходящо е изложението в този раздел.

Какви са основните дискусии по тази тема в “Беседата”?

Далчев е завършил философия и в поезията му е намерила отражение философската проблематика, която го е занимавала. Той е бил нонконформист, защитавал е нуждата от нов тип реализъм. Бил е подложен на силен натиск след установяването на комунистически режим в страната, заради което спира да пише.

Как мога да разбера дали това са факти или мнения?

Какви ключови идеи откривам?

Това не са мнения, защото мога да видя източниците, които редакторите са използвали, за да създадат текста, и те описват реални събития по неутрален и обективен начин.

Статията за българската литература съдържа само две препратки, разделите не са балансирани; статията за периода между двете световни войни не съдържа нито една препратка

Какви отрицателни критерии откривам в тези статии?

- [Атанас Далчев](#)
- [Българска литература](#)
- [Българска литература между двете световни войни](#)

Какви положителни критерии откривам в тези статии?

Основната статия в Уикипедия съдържа много препратки, водещите раздели са информативни и ясни и обхващат различни аспекти от живота и творчеството на Атанас Далчев.

Какви статии намирам за полезни?

Какво търся?
Какви ключови думи мога да използвам в това търсене?

Търся основните събития от живота на Атанас Далчев, примери от неговото творчество и основните теми в неговите творби.
Възможни ключови думи:

- Атанас Далчев
- Българска литература

Да започваме!

•••• Моята мисия за търсене на знания – оценяване

Тук можете да намерите пример за критерии, по които да оцените как са се справили учениците с упражнението. Адаптирайте и променете по подходящ начин!

УЧЕНИЦИТЕ МОГАТ ДА	ТОЧКИ
Определят параметрите за търсене и съответните ключови думи	
Изследват статията с помощта на положителни и отрицателни критерии за качество	
Обобщат намерената информация, за да намерят отговора на първоначално поставения от тях въпрос	
Определят дали статията съдържа факти или мнения	
Изброят други източници на информация, за да продължат изследването си	

3	Ясна демонстрация на разбиране
2	Известна демонстрация на разбиране
1	Не могат да завършат задачата

История

УПРАЖНЕНИЕ:

Кой е в твоя учебник?

КЛАС:

Прогимназиален

ВЪПРОСИ ЗА ОТКРИВАНЕ:

Кой е представен в моите учебници? Кой липсва? Какво прави някого "забележителен"?

МАТЕРИАЛИ:

Компютър, достъп до интернет, учебник по история, тетрадка, принадлежности за писане.

РЕЗЮМЕ НА УРОКА:

Учениците изследват Уикипедия, за да създадат профил на известна личност, която не е представена в учебника по история.

ОБУЧИТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ:

Учениците могат да анализират пропуските в учебника по история и да използват Уикипедия, за да проучат живота на местни забележителни личности, които не са включени в учебника.

ПОДГОТОВКА:

- Прегледайте учебника, който учениците ви използват в часовете по история.
- Обърнете внимание на основните пропуски в представянето на забележителни личности в него: пол, националност, расова идентичност, майчин език и др.
- Създайте таблица, в която да подчертаете основните пропуски в представянето, която учениците да попълнят. Ако се съсредоточим върху разликата между половете, например, вашата таблица може да изглежда по следния начин:

Жените, представени в моя учебник по история	Мъжете, представени в моя учебник по история

- Създайте профил на известна личност, която не е включена в учебника по история, за да я покажете на учениците като пример.

ВЪВЕДЕНИЕ:

- Помолете учениците свободно да споделят имена на забележителни личности от историята на своята страна/ света.
- Дайте им няколко примера, за да започнат. Избройте ги в общ документ или на виртуална дъска.
- Попитайте ги дали могат да определят някои общи характеристики на хората, които са посочили, и обърнете внимание на тези, които липсват: Има ли предимно мъже/жени в този списък? Как вашите ученици са научили за тях? С какво тези хора са забележителни? Запишете основните моменти от тази дискусия.
- Представете целта на дейността: "Ще определим кой е представен и кой липсва в нашия учебник по история. Сами ще добавим липсващите истории на забележителни хора, като направим първоначално проучване в Уикипедия и други страници в интернет".

УПРАЖНЕНИЕ С НАСОКИ:

- Насочете вниманието на учениците към учебника по история и ги попитайте дали смятат, че могат да открият там хората, които са посочили в предишната дейност.
- Раздайте им таблицата, която сте подготвили, и ги помолете да изброят имената на различните хора, които са намерили в учебниците си. Например:

Жените, представени в моя учебник по история	Мъжете, представени в моя учебник по история

- Помолете учениците да сравнят отговорите си с тези на свой съученик. Можете също така да помолите двама-трима ученици да споделят резултатите си с целия клас.
- Изберете за пример една забележителна личност, която не е представена в учебника, и демонстрирайте провеждането на обикновено търсене за нея в Уикипедия.
- Изведете различните раздели на статията в Уикипедия, които са най-полезни за тази дейност. Например: водещ раздел, препратки, вътрешни връзки.
- Покажете подготвения от вас профил за забележителна личност, която липсва в учебника по история.
- Обяснете на учениците как да създадат свой собствен: основната информация, която трябва да съдържа, стилът на писане, как Уикипедия да бъде отправна точка, външните препратки, които могат да проведат.
- Забележка: ако в Уикипедия няма налични статии за липсващите забележителни личности, които сте определили, насочете учениците да търсят в интернет, като използват същите приложими принципи.

ИНДИВИДУАЛНО УПРАЖНЕНИЕ:

- Кажете на учениците, че сега е техен ред да намерят повече информация за забележителните личности, които липсват в учебника.
- Помолете ги да изберат една забележителна личност, която искат да включат в учебника си. Тя може да бъде от общия списък, който са създали, или друга, когото те са посочили.
- Дайте на учениците достатъчно време, за да проведат своето проучване в интернет.
- Очертайте насоки относно стила на писане, най-добрите практики за избягване на плагиатство, цитиране на източници, излизане извън Уикипедия и т.н.

ДЕМОНСТРИРАНЕ НА НАУЧЕНОТО:

- Помолете учениците да представят създадените от тях профили. Това може да стане в малки групи, по двойки или пред целия клас.
- Помолете учениците да обмислят процеса, който са следвали: Как са идентифицирали липсващите забележителни хора, как са търсили информация в интернет, как са проверили източниците на информация, как са избрали какво да включат в профила и какви уроци са научили от тази дейност.
- Ако имате възможност, публикувайте работата, създадена от учениците, в училищния блог, електронния дневник, или на друго подходящо място.

УПРАЖНЕНИЕ:

Само на пет кликания разстояние

КЛАС:

Прогимназиален

ВЪПРОСИ ЗА ОТКРИВАНЕ:

Как откривате нови информации в интернет?
Как са свързани различните уебстраници?

МАТЕРИАЛИ:

Компютър или мобилен телефон, достъп до интернет, преносим компютър

РЕЗЮМЕ НА УРОКА:

Учениците навигират по хипервръзките в статиите на Уикипедия чрез модел за откриване на нова информация в интернет в пет кликания.

ОБУЧИТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ:

Учениците могат да установят как информацията в интернет е свързана чрез хипервръзки и да сравняват своите открития с тези на връстниците си.

ПОДГОТОВКА:

- Изберете 3 - 4 статии от Уикипедия по темите, които разглеждате в урока по природни науки за седмицата.
- Прегледайте статиите, за да се уверите, че те са примери за статии от Уикипедия, които според вас имат висококачествено съдържание.
- Подгответе таблица, в която учениците да записват действията си:

Статия	Клик 1	Клик 2	Клик 3	Клик 4	Последен клик

ВЪВЕДЕНИЕ:

- Представете на учениците темата на седмицата. Представете Уикипедия и как да се използва лентата за търсене, за да се търси информация.
- Покажете пример за статия в Уикипедия от тези, които сте избрали по темата на седмицата, като използвате лентата за търсене.
- Демонстрирайте различните части на статията и информацията, която учениците могат да получат.
- Фокусирайте се върху хипервръзките: демонстрирайте навигирането в Уикипедия чрез хипервръзките, как информацията е свързана за лесен достъп в енциклопедията, новите статии, които намирате, и как те ви помагат да разширите темата.
- Посочете разликата между вътрешните връзки и външните връзки. Подчертайте факта, че статията в Уикипедия винаги може да бъде отправна точка в търсенето на информация.

УПРАЖНЕНИЕ С НАСОКИ:

- Покажете таблицата, която сте подготвили, и кажете на учениците, че ще документират своето придвижване в Уикипедия.
- Обяснете условията: има 2-3 статии, от които трябва да започнат, могат да започнат да четат статиите и да кликнат върху всяка връзка, която предизвика интереса им, за да научат повече, но могат да направят само 5 кликания. След 5 кликания те трябва да спрат да разглеждат.
- Помолете ги да запишат имената на всяка статия, която посещават, след всяко кликане: могат да копират връзката на статията, да запишат заглавието или да направят екранни снимки.
- Помолете ги да запишат някои факти, които научават от всяка посетена страница.
- Направете първата статия заедно. Сравнете вашите резултати с резултатите на един ученик.

ИНДИВИДУАЛНО УПРАЖНЕНИЕ:

- Дайте на учениците известно време да се ориентират самостоятелно и да документират действията си.
- Помагайте им, ако е необходимо.
- Насърчавайте креативността и независимостта на учениците по отношение на начина, по който документират опита си в навигацията.

ДЕМОНСТРИРАНЕ НА НАУЧЕНОТО:

- Помолете учениците да довършат своите диаграми за представяне. Предложете различни алтернативи: създаване на слайдшоу, колаж, облак от думи, инфографика и др.
- Обединете учениците по двойки или в малки групи и ги накарайте да сравнят различните статии от Уикипедия, които са проучили.
- Съберете класа заедно и помолете 2-3 ученици да споделят своя опит и наученото: Лесно ли беше за разбиране съдържанието? Какво са намерили за полезно? Какво още би им се искало да намерят? На какво ги учи придобитият опит за техните практики за достъп до информация в интернет?

Обществени науки

УПРАЖНЕНИЕ:

Четири звезди за Уикипедия!

КЛАС:

Прогимназиален

ВЪПРОСИ ЗА ОТКРИВАНЕ:

Можете ли да се доверите на всичко, което четете онлайн? Как можете да разберете дали съдържанието, което намирате онлайн, е надеждно? Как можете да оцените качеството на информацията, която намирате онлайн?

МАТЕРИАЛИ:

Компютър или мобилен телефон, интернет връзка, тетрадка, принадлежности за писане

РЕЗЮМЕ НА УРОКА:

Учениците разглеждат статии в Уикипедия и оценяват качеството им въз основа на простичка система за оценяване със звезди.

ОБУЧИТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ:

Учениците могат да оценяват статии в Уикипедия и да обяснят как могат да използват тези критерии за оценка, за да анализират информацията, която намират в други уебсайтове.

ПОДГОТОВКА:

- Подгответе слайд или графично представяне на системата за оценяване със звезди,
- която ще представите:

Статия	Последно кликуване
<ul style="list-style-type: none">• Статията има ясно отличим въвеждащ раздел	<ul style="list-style-type: none">• Статията съдържа 5 или повече препратки към надеждни източници
<ul style="list-style-type: none">• Статията е написана от неутрална гледна точка гледна точка	<ul style="list-style-type: none">• Статията съдържа актуална информация

- Адаптирайте системата за оценяване със звезди към собствените си нужди: уточнете параметрите, добавете една или две допълнителни звезди и т.н.
- Изберете няколко статии от Уикипедия, които са свързани с темата, която преподавате тази седмица, за да ги използвате като примери.

ВЪВЕДЕНИЕ:

- Провокирайте към размисъл учениците: как се ориентират в интернет, за да намерят необходимата им информация. Фокусирайте се върху въпроси като: Кои сайтове посещават по-често? С каква цел? Какъв вид съдържание намират? Как могат да преценят дали съдържанието, което намират, е надеждно?
- Запишете основните идеи, които се раждат в резултат на тази дискусия.
- Попитайте учениците за това, как те използват Уикипедия: Как използват информацията, която намират там? Какви са елементите на една статия в Уикипедия? Могат ли да се доверят на информацията, която намират в Уикипедия?
- Запишете идеите им и дайте насоки, ако е необходимо.

УПРАЖНЕНИЕ С НАСОКИ:

- Представете системата за оценяване със звезди като инструмент, който ще им помогне да оценят информацията, която намират в Уикипедия.
- Представете статиите в Уикипедия, които сте избрали като примери.
- Преведете учениците през критериите, представени от всяка звезда, и обсъдете дали статията заслужава тази звезда или не.

ИНДИВИДУАЛНО УПРАЖНЕНИЕ:

- Помогнете на учениците да изберат една или две статии от Уикипедия, които да оценят по същия начин.
- Помолете ги да документират решенията си: в таблица, слайдове, проста инфографика или като водят бележки в тетрадката си.
- Осигурете им достатъчно време за провеждане на дейността и ги напътствайте, ако е необходимо.

ДЕМОНСТРИРАНЕ НА НАУЧЕНОТО:

- Помолете учениците да представят статиите, които са оценили, и оценката в звезди, която са дали на всяка от тях
- Проведете дискусия, в която учениците да обмислят какво са научили за информацията, която консумират онлайн: Помогнала ли им е системата за оценяване да преценят качеството на намерената от тях информация?
- Могат ли да използват тези критерии, когато се ориентират за информация в други уебсайтове? Как?
- Водете си записки от тази дискусия и ги сравнете със записките от въвеждащата дейност.
- Опитайте се да помогнете на учениците да осъзнаят важността на това актуалната информация да бъде представена ясно, да бъде написана от неутрална гледна точка и да съдържа ясни препратки към използваните източници.

Език и култура

УПРАЖНЕНИЕ:

Моя филм в Уикипедия

КЛАС:

Прогимназиален

ВЪПРОСИ ЗА ОТКРИВАНЕ:

Какво прави един филм специален? По какви начини може да бъде изразена една и съща информация?

ИЗТОЧНИЦИ:

Компютър или мобилен телефон, интернет връзка, тетрадка, принадлежности за писане

РЕЗЮМЕ НА УРОКА:

Учениците сравняват информацията за популярен филм в Уикипедия и други уебсайтове, за да разберат разликите в стиловете на текста и да създадат енциклопедична статия за филм, който все още не е публикуван в Уикипедия.

ОБУЧИТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ:

Учениците могат да разпознават различните стилове на писане в интернет и да определят дали текстовете са написани от неутрална гледна точка.

ПОДГОТОВКА:

- Потърсете статии в Уикипедия за филми, които учениците ви харесват през този сезон.
- Потърсете други уебсайтове или медии, които учениците ви посещават, за да научат повече за филмите.
- Подгответе няколко въпроса за размисъл, с които учениците да анализират разликата в начина, по който са представени филмовите сюжети чрез Уикипедия (енциклопедична, неутрална гледна точка) и други уебсайтове (мнения, отзиви на критици, реклама и т.н.).
Например:
 - В кой уебсайт филмът е описан по-обективно?
 - Кой уебсайт се опитва да ме убеди да гледам филма?
 - В кой уебсайт е изразено лично мнение за филма?

ВЪВЕДЕНИЕ:

- Подтикнете учениците да си припомнят любимите си филми: запишете заглавията им на лист, в споделен документ или на виртуална дъска, поискайте от тях да поставят изображения на плакатите на филмите в слайдове или ги помолете да опишат филма и да накарат другите да познаят заглавието.
- Направете съвместен списък на уебсайтовете, които учениците посещават, за да научат за предстоящи филми.
- Представете Уикипедия като друг уебсайт, в който могат да потърсят информация за даден филм (ако вече не се е появил при търсене).

УПРАЖНЕНИЕ С НАСОКИ:

- Сравнете статия за филм в Уикипедия и в друг уебсайт, препоръчан от учениците.
- Дайте на учениците време да прочетат самостоятелно статиите.
- Разделете ги на малки групи, за да обсъдят разликите в тези уебсайтове, като използват въпросите за размисъл, които сте подготвили.
- Обединете отново всички ученици и помолете двама-трима да споделят своите разсъждения.

ИНДИВИДУАЛНО УПРАЖНЕНИЕ:

- Помолете учениците да изберат един филм, за който все още няма статия в Уикипедия.
- Кажете на учениците, че те ще създадат макет на статия в Уикипедия за този филм.
- Преведете ги през основните части на статията в Уикипедия за даден филм и я оставете като пример. Посочете отново характеристиките на енциклопедичния текст. Осигурете подкрепа, ако е необходимо, докато учениците работят самостоятелно върху своите статии. Това може да стане на цифров документ или в техните тетрадки. Като алтернатива учениците могат да работят и по двойки или в малки групи.
- Проверете дали учениците включват различните елементи на статията в Уикипедия и дали пишат текстовете си от неутрална гледна точка.

ДЕМОНСТРИРАНЕ НА НАУЧЕНОТО:

- Съберете всички макети на статии в Уикипедия, които учениците са създали.
- Представете ги като галерия, като използвате приложение или платформа по ваш избор.
- Изберете 2 - 3 произволни статии, които учениците са създали, и помолете класа да провери дали те съдържат различните елементи на статия в Уикипедия и дали действително са написани от неутрална гледна точка. Като алтернатива учениците могат да разменят статиите си и да предоставят обратна връзка директно на съучениците си.
- Ако имате възможност, публикувайте създадените от учениците работи в училищния блог, на виртуалното табло на класа, на класната дъска в Pinterest и т.н.

УПРАЖНЕНИЕ:

Визуализация на данни в Уикипедия

КЛАС:

Прогимназиален

ВЪПРОСИ ЗА ОТКРИВАНЕ:

По какви начини може да бъде представена информацията? Какви са предимствата при представянето на данни чрез графики?

МАТЕРИАЛИ:

Компютър или мобилен телефон, интернет връзка, тетрадка, принадлежности за писане

РЕЗЮМЕ НА УРОКА:

Учениците разпознават и интерпретират визуализации на данни за демографските показатели на държавите в статиите в Уикипедия и създават свои собствени

ОБУЧИТЕЛНИ РЕЗУЛТАТИ:

Учениците могат да анализират демографска информация чрез визуализации на данни, да идентифицират източници на данни и да проектират нови визуализации на данни.

ПОДГОТОВКА:

- Направете списък на статиите в Уикипедия за различни държави, които включват визуализации на данни в раздела "Население".
- Проверете дали източниците на наличните графики са надеждни и актуални.
- Създайте 2 - 3 алтернативни визуализации на данни на тези, представени в избраните от вас статии в Уикипедия. Не се колебайте да проявите творчество! Използвайте предмети от ежедневието, включете популярни герои, превърнете таблици в графики или създайте малка анимация.
- Подгответе бързи любопитни въпроси за учениците, за да прегледате демографските данни за 3-4 от държавите, които сте включили в списъка си.

ВЪВЕДЕНИЕ:

- Разиграйте игра на въпроси и отговори (тривия), за да накарате учениците да познаят или да си припомнят демографски данни за 3-4 от избраните държави.
- Насочете вниманието на учениците към Уикипедия и ги помолете да открият отговорите на въпросите в съответните статии за всяка държава.
- Насочете учениците да установят кои са източниците на тази информация, като следват препратките в статиите в Уикипедия

УПРАЖНЕНИЕ С НАСОКИ:

- Стимулирайте размишления върху различните начини за представяне на демографски данни, за ползите и предизвикателствата при визуализирането на данни и за примери за визуализации на данни, с които учениците се сблъскват в ежедневието си.
- Представете визуализациите на данни, които сте създали въз основа на демографски данни, налични в Уикипедия.
- Демонстрирайте как сте интерпретирали наличните данни и сте използвали цветове, форми и наименования, за да предадете информацията.
- Помолете учениците да коментират визуализациите на данни: Кой от тях са били по-лесни за разбиране и кои – по-трудни? Защо?

ИНДИВИДУАЛНО УПРАЖНЕНИЕ:

- Представете създадения от вас списък със статии от Уикипедия за различни държави.
- Помолете учениците да изберат една държава, която ги интересува, и да разгледат раздела "Население" в нейната статия в Уикипедия (Demographics в англоезичната версия на Уикипедия). Каква информация могат да намерят? Какви видове визуализации на данни са на разположение? Какъв е източникът на тази информация?
- Помолете учениците да се съсредоточат върху един аспект от информацията, съдържаща се в раздела "Население" на избраната от тях статия в Уикипедия (население по възраст, пол, религия, етническа принадлежност и т.н.). Кажете на учениците, че ще използват тази информация, за да създадат своя собствена визуализация на данни, като използват цифрови или аналогови инструменти (или комбинация от двете).
- Предоставете някои насоки за процеса: помислете за аудиторията си, изберете цветове и елементи, които улесняват разбирането, подберете съответната информация, за да я опростите, използвайте насочващи наименования, цитирайте източниците.

ДЕМОНСТРИРАНЕ НА НАУЧЕНОТО:

- Съберете всички визуализации на данни, които учениците са създали.
- Представете ги като галерия, като използвате приложение или платформа по ваш избор.
- Изберете няколко примера и помолете различни ученици да интерпретират информацията, предавана чрез тези графики.
- Ако имате възможност, публикувайте визуализациите на данни, създадени от учениците, в училищния блог, на виртуалното табло на класа, на класната дъска в Pinterest и т.н.

Благодарности

Благодарни сме за съвместната работа, извършена от местните координатори във всяка пилотна страна, за да се осъществи този проект, както и за съдействието на тези, които допринесоха за това Ръководство за учителя.

Местните координатори в Боливия, Мароко и Филипините бяха от ключово значение в етапа на оценяването на нуждите за този проект, за установяването на връзка с местните учители чрез задълбочени интервюта и за контекстуализирането на съдържанието на Ръководството за учителя и програмите за обучение, за да се отговори по-добре на нуждите и интересите на нашата аудитория.

Бихме искали да благодарим на нашите двама стипендианти Priyal Gala и Meng Zhou, които помогнаха за предварителното проучване на този проект и зададоха посоката му.

Бихме искали да благодарим на всички във Фондация Уикимедия и в глобалната общност на Уикимедия, които сътрудничиха на този проект, като предоставиха информация, обратна връзка и подкрепа.

Бихме искали да благодарим и на хилядите учители, които участваха в предварителното проучване преди започването на пилотния проект. Техните гледни точки помогнаха за разработването на тази програма и оформянето на Ръководството за учителя, за да бъде то значим и практичен ресурс за тяхната преподавателска практика.

ИЗТОЧНИЦИ

1.2 What is a Wiki?

- Wikipedia contributors. (2020, September 1). Wiki. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 12:26, September 3, 2020, from <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wiki&oldid=976131101>

1.3 What is Wikipedia?

- Wikipedia contributors. (2020, September 3). Wikipedia. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 12:26, September 3, 2020, from <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia&oldid=976521866>
- Wikipedia contributors. (2020, September 4). Wikipedia:About. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 18:18, September 4, 2020, from <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:About&oldid=975975349>
- Wikipedia contributors. (2020, August 3). Open knowledge. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 22:56, September 4, 2020, from https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Open_knowledge&oldid=970891242

1.4 Common misconceptions about Wikipedia

- Wikipedia contributors. (2020, September 4). Wikipedia. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 18:25, September 4, 2020, from <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedia:Plagiarism&oldid=958736282>

1.5 Why use Wikipedia?

- Wikipedia contributors. (2019, December 1). Wikipedia:Why use Wikipedia. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:42, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Why_use_Wikipedia

1.6 Who writes Wikipedia?

- Wikipedia contributors. (2020, September 8). Wikipedia:Who writes Wikipedia?. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:42, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Who_writes_Wikipedia%3F

1.7 Who doesn't write Wikipedia?

- Berthoff, A. (1990). Paulo Freire's Liberation Pedagogy. *Language Arts*, 67(4), 362-369. Retrieved September 16, 2020, from <http://www.jstor.org/stable/41961745>
- Freire, P. (1993). *Pedagogy of the Oppressed* (930854093 729190338 M. B. Ramos, Trans.). NY, NY: The Continuum International Publishing Group, from <https://envs.ucsc.edu/internships/internship-readings/freire-pedagogy-of-the-oppressed.pdf>
- Ira Shor, Paulo Freire. *A Pedagogy for Liberation: Dialogues on Transforming Education*. Greenwood Publishing Group, 1987

1.8 Navigating Wikipedia

- Wikipedia contributors. (2020, August 27). Help:Searching. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:21, September 16, 2020, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Search>
- Wikipedia contributors. (2020, September 10). Wikipedia:Manual of Style/Linking. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:22, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Manual_of_Style/Linking

1.9 Other ways to access Wikipedia

- Wikipedia contributors. (2020, August 14). Kiwix. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 23:35, September 4, 2020, from <https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Kiwix&oldid=972915338>

1.10 Keeping students safe on Wikipedia

- Wikipedia contributors. (2020, March 19). Wikipedia:Protecting children's privacy. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:23, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Protecting_children%27s_privacy
- Wikipedia contributors. (2020, July 8). Wikipedia:Child protection. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:24, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Child_protection
- Wikipedia contributors. (2020, August 5). Wikipedia:FAQ/Schools. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:24, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:FAQ/Schools#Is_it_a_safe_environment_for_young_people?
- Wikipedia contributors. (2015, May 9). Wikipedia:Youth protection. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:25, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Youth_protection
- International Telecommunication Union (ITU) & UNICEF. (2015). Guidelines for Industry on Child Online Protection. <https://www.unicef.org/media/66616/file/Industry-Guidelines-for-Online-ChildProtection.pdf>

2.1 Wikipedia's Pillars

- Wikipedia contributors. (2020, September 11). Wikipedia:Five pillars. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:27, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Five_pillars

2.3 Wikipedia's core content policies

- Wikipedia contributors. (2020, May 22). Wikipedia:Core content policies. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:28, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Core_content_policies

2.5 Talk pages and other discussion spaces on Wikipedia

- Wikipedia contributors. (2020, September 5). Help:Talk pages. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:29, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Help:Talk_pages
- Wikipedia contributors. (2020, September 16). Wikipedia:Teahouse. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:29, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Tea_House
- Wikipedia contributors. (2020, September 3). Wikipedia:Village pump. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:30, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Village_pump

2.6 View history and knowledge creation

- Wikipedia contributors. (2020, July 30). Help:Page history. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:30, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Help:Page_history
- Wikipedia contributors. (2020, September 15). Help:Reverting. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:31, September 16, 2020, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Help:Reverting>
- Wikipedia contributors. (2020, July 25). Wikipedia:Be bold. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:31, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Be_bold

2.7 References and verifiability

- Wikipedia contributors. (2020, August 28). Wikipedia:Verifiability. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:32, September 16, 2020, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Verifiability>
- The Wikipedia Library/1Lib1Ref. (2020, May 14). Meta, discussion about Wikimedia projects. Retrieved 15:32, September 16, 2020 from <https://meta.wikimedia.org/wiki/1lib1ref>
- Wikipedia contributors. (2020, July 29). Wikipedia:No original research. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:33, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:No_original_research

2.8 Who verifies the information in Wikipedia articles?

- Wikipedia contributors. (2020, September 12). Wikipedia:Wikipedians. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:35, September 16, 2020, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikipedians>
- Wikipedia contributors. (2020, September 15). Wikipedia:Administrators. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:35, September 16, 2020, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Administrators>

- Wikipedia contributors. (2020, September 7). Wikipedia:Rollback. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:36, September 16, 2020, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Rollback>
- Small Wiki Monitoring Team. (2020, August 5). Meta, discussion about Wikimedia projects. Retrieved 15:33, September 16, 2020 from https://meta.wikimedia.org/wiki/Small_Wiki_Monitoring_Team
- https://www.washingtonpost.com/opinions/happy-18th-birthday-wikipedia-lets-celebrate-the-internets-good-grown-up/2019/01/14/e4d854cc-1837-11e9-9ebf-c5fed1b7a081_story.html
- Wikipedia contributors. (2010, October 20). User:ClueBot NG. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:37, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/User:ClueBot_NG

3.1 How Wikipedia editors organize contribution: WikiProjects

- Wikipedia contributors. (2020, August 29). Wikipedia:WikiProject. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:39, September 16, 2020, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject>
- Wikipedia contributors. (2020, August 19). Wikipedia:WikiProject Medicine. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:39, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject_Medicine
- Wikipedia contributors. (2020, July 21). Wikipedia:WikiProject Education. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:40, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:WikiProject_Education
- Campaigns. (2020, July 2). Meta, discussion about Wikimedia projects. Retrieved 16:51, September 16, 2020 from <https://meta.wikimedia.org/w/index.php?title=Campaigns>
- Wikimedia movement affiliates. (2020, June 20). Meta, discussion about Wikimedia projects. Retrieved 16:52, September 16, 2020 from https://meta.wikimedia.org/w/index.php?title=Wikimedia_movement_affiliates

3.2 Create a user page on Wikipedia

- Wikipedia contributors. (2020, August 24). Wikipedia:Why create an account?. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:40, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Why_create_an_account%3F

3.3 Your first contributions

- Help:Notifications/Thanks. (2020, July 16). MediaWiki, The Free Wiki Engine. Retrieved 15:34, September 16, 2020 from <https://www.mediawiki.org/wiki/Help:Notifications/Thanks>
- Wikipedia contributors. (2020, September 14). Wikipedia:Citing sources. In Wikipedia, The Free Encyclopedia. Retrieved 15:41, September 16, 2020, from https://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Citing_sources

Благодарим ви за интереса към Уикипедия!

Надяваме се, че този ресурс ви е харесал!
Искате ли да получавате актуална информация
за този проект?

Абонирайте се за нашия пощенски списък!

Споделете опита си от използването на този ресурс и
продължете да се занимавате със събирането на
всички знания чрез проектите на Уикимедия.

Посетете нашите канали, или отидете на
<https://education.wikimedia.org>

 [@WikimediaEducationTeam](https://www.facebook.com/WikimediaEducationTeam)

 [@WikimediaEdu](https://twitter.com/WikimediaEdu)